

شورای حقوق بشر

نشست چهل و ششم

۲۲ فوریه-۱۹ مارس ۲۰۲۱

وضع حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران

گزارش گزارشگر ویژه، جاوید رحمان، در باره وضع حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران

خلاصه

گزارش حاضر بررسی اجمالی از نگرانی های حقوق بشری جاری در جمهوری اسلامی ایران است. در این گزارش، گزارشگر ویژه وضع حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران، مشاهدات مربوط به روندها، نگرانی ها و پیشرفت های انجام شده در زمینه حمایت از حقوق بشر را به تفصیل شرح می دهد و توصیه هایی را برای بهبود وضع حقوق گزارشگر ویژه وضع حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران، مشاهدات مربوط به روندها، نگرانی ها و پیشرفت های انجام شده در زمینه حمایت از حقوق بشر را به تفصیل شرح می دهد و توصیه هایی را برای بهبود وضع حقوق بشر ارائه می دهد.

۱. مقدمه

۱. گزارش حاضر به دنبال قطعنامه ۴۳/۲۴ شورای حقوق بشر ارائه شده است، که در آن شورا از گزارشگر ویژه در باره وضع حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران خواسته است که به چهل و ششمین نشست شورا گزارش دهد. این گزارش شامل اطلاعات تا ۳ دسامبر ۲۰۲۰ است، که از دولت جمهوری اسلامی ایران و سازمان های غیردولتی و رسانه ای و از طریق مصاحبه با قربانیان تخلفات ادعایی و خانواده ها و وکیلان آنان جمع آوری شده است. گزارشگر ویژه از مشارکت دولت و افزایش پاسخ گویی آن به مکاتبات مربوط به رویه های ویژه تشکر می کند. گفتگوی دولت با دفتر کمیساری عالی حقوق بشر سازمان ملل نیز موضوعی تشویق کننده است. گزارشگر ویژه اظهار تأسف می کند که با درخواست های مربوط به سفر به کشور موافقت نشده است.

۲. گزارشگر ویژه با تمرکز بر وضع زنان و دختران، وضع کنونی حقوق بشر در این کشور را به صورت مشروح بیان می کند. در حالی که برخی گام ها برای ایجاد برابری جنسیتی برداشته شده است، او از تداوم تبعیض بر اساس جنسیت در قانون، عمل و نگرش های اجتماعی ابراز نگرانی می کند. او مواردی را که دولت می تواند سیاست های برابری جنسیتی را اصلاح کند و ترویج دهد، از جمله با لغو قوانین تبعیض آمیز خانواده، کیفری و استخدامی، محافظت از زنان در برابر خشونت، ترویج رهبری زنان و مشارکت کامل آنان در زندگی فرهنگی و پایان دادن به هدف قرار دادن مدافعان حقوق زنان، مشخص می کند.

۳. گزارشگر ویژه از اینکه تحریم های اعمال شده توسط ایالات متحده آمریکا همچنان تأثیر منفی بر حقوق اقتصادی و اجتماعی در جمهوری اسلامی ایران، خصوصاً در زمان شیوع همه گیری بیماری ویروس کرونا (کووید-۱۹)، دارد و معافیت های بشردوستانه با توفیق همراه نبوده اند، نگران است. علیرغم موارد فوق، نگرانی هایی وجود دارد که عملکرد دولت در برابر همه گیری، به ویژه در ارتباط با مراقبت از بازداشت شدگان در زندان های شلوغ و غیر بهداشتی، همچنان ناکافی و غیر شفاف است. گزارشگر ویژه با ابراز نگرانی خاص از اجرای اخیر مجازات اعدام علیه معترضان، نسبت به شمار بالای اعدام در جمهوری اسلامی ایران عمیقاً نگران است. دولت تحقیقی مستقل و شفاف درباره واکنش خشونت آمیز حکومت به اعتراضات نوامبر ۲۰۱۹ انجام نداده و عاملان آن را بازخواست نکرده است. در حالی که از آزادی و بخشش برخی از مدافعان حقوق بشر، وکیلان، شهروندان دو ملیتی یا خارجی و فعالان حقوق کار استقبال می شود، هدف قرار دادن افرادی از این گروه ها توسط حکومت ادامه دارد. تبعیض ادامه دار علیه اقلیت های قومی، مذهبی و جنسیتی همچنان نگرانی جدی است.

۴. گزارشگر ویژه قتل دانشمند هسته ای ایران و سرتیپ پاسدار سپاه انقلاب اسلامی محسن فخری زاده را هنگام سفر از آسرد در استان تهران، در ۲۷ نوامبر ۲۰۲۰ با نگرانی مورد توجه قرار می دهد. گزارشگر ویژه این ترور را به عنوان محرومیت خودسرانه از زندگی، که نقض ماده ۶ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی است، محکوم می کند. او از دولت دعوت می کند تا اطلاعات بیشتری را در این زمینه به اشتراک بگذارد تا بتواند دیدگاه های خود را در باره ترور مشخص کند.

II. مروری بر وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران

الف. مجازات اعدام، حق محاکمه عادلانه و بازداشت خودسرانه

۵. گزارشگر ویژه نسبت به شمار بالای احکام اعدام و اعدام ها در جمهوری اسلامی ایران، از جمله برای اعمالی که "جدی ترین جنایات" محسوب نمی شود و در پی محاکمات غیرمنصفانه اجرا شده اند، عمیقاً نگران است. کمیته حقوق بشرهواره جدی ترین جنایات را تحت عنوان جنایات شامل قتل عمد تفسیر کرده است.^۱ بر اساس گزارش ها، بین ۱ ژانویه و ۱ دسامبر ۲۰۲۰، حداقل ۲۳۳ نفر اعدام شدند. ۱۸ مورد

^۱ توضیح عمومی (General comment) شماره ۳۶، بندهای ۵ و ۳۵.

از این اعدام ها با اتهامات مربوط به مواد مخدر و ۱۱ مورد به جرم محاربه (به دست گرفتن اسلحه برای گرفتن جان یا مال و یا ایجاد ترس در مردم) یا افساد فی الارض ("فساد در زمین") اجرا شدند. اعدام هایی که بر خلاف قوانین بین المللی حقوق بشر و پس از دادرسی غیرعادلانه انجام می شوند، به مثابه محرومیت خودسرانه از زندگی هستند.

۶. گزارشگر ویژه از گزارش اعدام های مخفی در ارتباط با اعتراضات، همراه با صدور احکام اعدام در این موارد پس از محاکمات غیرمنصفانه و استفاده نظام مند از شکنجه برای گرفتن اعترافات اجباری، نگران است. در ۱۲ سپتامبر ۲۰۲۰، نوید افکاری به صورت مخفیانه و بدون اعلام قبلی، در مغایرت با قوانین ایران اعدام شد. آقای افکاری در اعتراضات اوت ۲۰۱۸ در شیراز شرکت کرده بود و پس از آن دستگیر، تفهیم اتهام و به اتهام ادعا شده ارتکاب قتل و محاربه^۲ به دو بار مجازات اعدام محکوم شد. او اتهامات را رد کرد و اظهار داشت که برای گرفتن اعتراف شکنجه شده است. از این اعتراف بعداً در دادگاه علیه او استفاده شد^۳، و قاضی ادعای شکنجه وی را بررسی نکرد^۴. دولت ادعای شکنجه را رد کرد. در ۵ اوت ۲۰۲۰، مصطفی صالحی به علت شرکت در تظاهرات اعتراضی که در دسامبر ۲۰۱۷ و ژانویه ۲۰۱۸ برگزار شد، به صورت مخفیانه به اتهام ادعایی ارتکاب قتل اعدام شد^۵. با وجود انکار اتهامات، گزارش شده است که او بیش از یک سال در تلاش برای گرفتن اعتراف اجباری در حبس انفرادی بود^۶، ادعایی که دولت آن را رد کرد. بنا بر گزارش ها شواهد و مدارک اصلی استفاده شده علیه وی اظهارات شخص دیگری بوده که به اجبار از وی گرفته شده است^۷. دولت ادعا کرد که آقای صالحی اعتراف کرده بوده، سایر شواهد در حمایت از این حکم بودند و اعدام آقای افکاری و آقای صالحی در تبعیت از قوانین داخلی بوده است. در ارتباط با توصیه هایی که در سومین بررسی ادواری جهانی دولت انجام شد، از توصیه ها در باره منع شکنجه دولت از یک مورد حمایت کرد، از سه مورد به صورت ناقص حمایت کرد، به دو مورد توجه کرد، و از ۱۶ توصیه حمایت نکرد، و از توصیه ها در مورد کاهش و یا حذف مجازات اعدام از دو مورد به صورت ناقص حمایت کرد و از ۳۸ توصیه حمایت نکرد (A/HRC/43/12/Add.1).

۷. گزارشگر ویژه نگران است روندهای قضایی که ممکن است به مجازات اعدام منجر شود علیه معترضان، از جمله در بهبهان، تهران و اصفهان^۸ ادامه یافته و احتمالاً مقامات از مجازات های سنگین، از جمله مجازات اعدام، برای سرکوب مخالفت استفاده می کنند. او ملاحظه می کند که به امیرحسین مرادی، محمد رجبی و سعید تمجیدی پس از گزارش های قبلی مبنی بر تأیید احکام اعدام آنان توسط دیوان عالی کشور در رابطه با شرکت در تظاهرات اعتراضی که در نوامبر ۲۰۱۹ برگزار شد، اعاده دادرسی اعطا شد^۹. دولت اظهار داشت که بر اساس قانون اساسی، شکنجه ممنوع است و اعترافات تحت فشار و اجبار پذیرفتنی نیست. دولت ادعا کرد قوانین خاص دادرسی عادلانه، از جمله این که اعتراف نمی تواند تنها پایه تعیین جرم باشد، در دادرسی های جرائم قتل اعمال می شود.

اعدام کودکان بزهکار

^۲ <https://iranhr.net/en/articles/4404/>;
^۳ <https://iranhr.net/en/articles/4427/>;
^۴ <https://iranhr.net/en/articles/4406/>;
^۵ www.mizanonline.com/fa/news/643977/

(به فارسی).

^۶ www.iranhr.net/en/articles/4369/

همان منبع.^۷

^۸ www.amnesty.org/download/Documents/MDE1328912020ENGLISH.PDF,

p. 8; www.mashreghnews.ir/news/1088097/

(به فارسی).

^۹ www.bbc.com/news/world-middle-east-53463685.

۸- گزارشگر ویژه از ادامه اعدام کودکان بزهکار همچنان عمیقا است. دست کم سه کودک بزهکار از ۱ ژانویه تا ۱ دسامبر ۲۰۲۰ اعدام شدند، در حالی که بیش از ۸۵ کودک بزهکار در انتظار اعدام هستند. تعهدات بین المللی دولت بدون استثنا اعدام افراد زیر ۱۸ سال را در زمان ارتکاب جرم ادعا شده، ممنوع می کند.^{۱۰} با این وجود، قانون مجازات، کیفر اعدام را برای دختران در سن حداقل ۹ سال قمری و برای پسران در سن حداقل ۱۵ سال قمری برای جرائم قصاص (مجازات به مثل) مانند قتل، یا جرائم حدود، مانند زنا، محفوظ می دارد. دولت اظهار داشت که کمیته آشتی و یک گروه کاری قضایی به منظور متقاعد کردن خانواده ها به پذیرش دبه (خون بها) و بخشیدن کودکان بزهکار به صورت منظم وساطت می کردند.

مدافعان حقوق بشر و وکیلان

۹. آزار و بازداشت مدافعان حقوق بشر و وکیلان، از جمله از طریق بازداشت طولانی مدت و محکومیت های جدید، به خاطر اجرا یا دفاع از حقوق بشر، نگران کننده است. در حالی که گلرخ ایرایی، پس از زندانی شدن به علت دفاع از حقوق بشر^{۱۱}، در ۸ آوریل ۲۰۱۹ آزاد شد، دادگاه تجدید نظر در تهران سپس احکام محکومیت جدیدی را علیه او و آتنا دائمی، برای محکوم کردن اعدام زندانیان سیاسی و خواندن ترانه یادبود، صادر کرد.^{۱۲} در ۹ نوامبر ۲۰۱۹، خانم ایرایی برای شروع اجرای حکم جدیدش دستگیر شد، و خانم دائمی در زندان نگاه داشته شد. قرار بود خانم دائمی پس از تحمل پنج سال حبس به اتهام های مربوط به حمایت از حقوق کودکان و مخالفت با مجازات اعدام، در ۴ ژوئیه ۲۰۲۰ آزاد شود.^{۱۳} او به دو سال زندان و ۷۴ ضربه شلاق به اتهامات "تبلیغ علیه نظام و اخلال در نظم زندان" محکوم شده است.^{۱۴} از آزادی نرگس محمدی مدافع حقوق بشر در ۸ اکتبر ۲۰۲۰ پس از تخفیف قوه قضائیه در مجازات او استقبال می شود. به نظر می رسد سایر محکومیت ها و اتهامات جدید مطرح شده در فوریه ۲۰۲۰ علیه او برقرار باشد، که می تواند منجر به بازگشت وی به زندان شود.^{۱۵} دولت اعلام کرد که اتهامات جدید علیه خانم محمدی هنوز پیگیری نشده است.

۱۰. شروع مجدد هدف گیری بستگان برای مجبور کردن مدافعان حقوق بشر به توقف کنشگری آنان مشاهده شده است. در ۲۰ اکتبر ۲۰۲۰، دادگاه انقلاب در تهران، فرنگیس مظلوم، مادر سهیل عربی مدافع حقوق بشر زندانی، را به اتهام اخلال در امنیت ملی به علت افشای شرایط نگهداری فرزندش به ۱۸ ماه حبس محکوم کرد. آقای عربی به خاطر دفاع از حقوق زندانیان همچنان با بدرفتاری روبرو است. در سپتامبر ۲۰۲۰، وی به زندان رجائی شهر منتقل شد و به علت ارسال صدای ضبط شده به رسانه ها، در سلول محکومین به اعدام زندانی شد. مقامات از دسترسی او به دارو و تماس تلفنی جلوگیری کردند تا این که ۳۱ روز بعد به زندان اوین بازگردانده شد.^{۱۶} در ۱۵ ژوئیه ۲۰۲۰، گزارش شد که علیرضا علینژاد، برادر مسیح علینژاد که یک کنشگر است، به هشت سال حبس به اتهامات نادرست اخلال در امنیت ملی، در تلافی کنشگری

^{۱۰} میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی، ماده ۶ (د).

^{۱۱} www.iranhumanrights.org/2019/04/just-released-from-prison-golrokh-irae-ebrahimi-faces-more-time-behind-bars/.

^{۱۲} www.iranhumanrights.org/2019/09/female-political-prisoners-to-serve-additional-two-years-for-insulting-supreme-leader/.

^{۱۳} <https://iranhumanrights.org/2020/09/iran-new-charges-thrown-at-political-prisoners-to-keep-them-behind-bars/>.

^{۱۴} https://iranhr.net/media/files/HRD_Report_Iran_Human_Rights_Eng.pdf,

p. 16.

^{۱۵} www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26376&LangID=E.

^{۱۶} www.frontlinedefenders.org/sites/default/files/iran-ua-soheil-arabi-4-nov-2020.pdf.

های خواهرش، محکوم شده است.^{۱۷} دولت اظهار داشت که هنوز حکم تجدید نظر نهایی صادر نشده است. گزارش شده است که قاضی دادگاه بخشی از نخستین جلسه دادرسی را به فعالیت های خانم علینژاد اختصاص داده است.^{۱۸}

۱۱. وکیل ایرانی، محمد نجفی پس از دریافت چند حکم زندان، از ۲۰۱۸ به صورت خودسرانه در زندان مرکزی اراک تحت بازداشت است.^{۱۹} در آوریل ۲۰۱۹، یک دادگاه تجدید نظر حکم تجمعی ۱۳ سال زندان وی را به اتهامات مربوط به اخلاص در امنیت ملی تأیید کرد.^{۲۰} دولت اظهار داشت یکی از مجازات ها از ۱۰ سال به ۵ سال و نیم حبس کاهش یافته است.^{۲۱} وی پس از آن که در مارس تحت دستورالعمل های کووید-۱۹ به مرخصی فرستاده شد، در ۱۰ مه ۲۰۲۰ به زندان بازگردانده شد. پیام درافشان به علت کار حقوقی و حمایت از آزادی بیان، به صورت خودسرانه بازداشت شده است. در ۲۳ ژوئیه ۲۰۲۰، دادگاه تجدید نظر حکم دو سال و نیم زندان وی را تأیید کرد و او در انتظار بررسی دیوان عالی است. تصمیم مذکور پس از آن گرفته شد که حکم حبس دو ساله قبلی علیه او که به علت فعالیتش علیه ممنوع شدن برنامه پیام رسان تلگرام صادر شده بود، کاهش یافته و به حال تعلیق درآمده بود.^{۲۲} در حالی که نسرین ستوده، که یک وکیل است، به علت مسائل مربوط به سلامتی به صورت موقت در ۷ نوامبر ۲۰۲۰ آزاد شد^{۲۳}، در تقابل با توصیه های پزشکی، در ۲ دسامبر ۲۰۲۰، به زندان قرچک بازگردانده شد تا ادامه حکم خودسرانه اش را بگذراند.

اتباع دولتی و خارجی

۱۲. گزارشگر ویژه نگران است که در زمان نگارش این گزارش، احمدرضا جلالی، دانشگاهی ایرانی-سوئدی با خطر قریب الوقوع اعدام مواجه است.^{۲۴} در ۲۴ نوامبر ۲۰۲۰، گزارش هایی منتشر شد مبنی بر آن که آقای جلالی به منظور آماده سازی برای انتقال به زندان رجایی شهر، جایی که احتمال داشت اعدام او انجام شود، در سلول انفرادی در زندان اوین نگهداری می شود. در حالی که گزارش ها حاکی از آن بود که اعدام وی به صورت موقت در ۲ دسامبر ۲۰۲۰ به تعویق افتاده است، او هنوز در معرض این خطر قریب الوقوع قرار دارد.^{۲۵} آقای جلالی در ۲۰۱۷ به اتهام جعلی جاسوسی بر اساس اعترافات اجباری، حکم اعدام دریافت کرد.^{۲۶}

۱۳. گزارشگر ویژه همچنان نگران سایر اتباع دو ملیتی و خارجی از جمله نازنین زاغری راتکلیف، کامران قادری، سیامک نمازی، مراد طاهباز و مسعود مصاحب است که به صورت خودسرانه در جمهوری اسلامی ایران بازداشت شده اند. گزارشگر ویژه ضمن اشاره به اینکه خانم زاغری -راتکلیف تحت آزادی موقت تحت نظارت قرار دارد، نگران تلاش ها برای ایجاد اتهامات جدید علیه وی در اواخر دوره حبس خودسرانه فعلی اش است. در ۲ نوامبر ۲۰۲۰، مأموران سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، این شهروند انگلیسی-ایرانی را بر اساس اتهام جدیدی که گفته می شود بر پایه مدارک یکسانی است که در ۲۰۱۶ علیه وی استفاده شده بود، به دادگاه بردند.^{۲۷} گروه کاری بازداشت خودسرانه در تصمیمی در ۲۰۱۶ اظهار داشت که بازداشت وی خودسرانه بوده است (A/HRC/WGAD/2016/28). دولت اعلام کرد که هیچ اتهام دیگری علیه خانم زاغری -

^{۱۷} [https://iranhumanrights.org/2020/07/activists-brother-sentenced-to-eight-years-in-prison-collective-punishment-of-](https://iranhumanrights.org/2020/07/activists-brother-sentenced-to-eight-years-in-prison-collective-punishment-of-families-continues-in-iran/)

[families-continues-in-iran/](https://iranhumanrights.org/2020/07/activists-brother-sentenced-to-eight-years-in-prison-collective-punishment-of-families-continues-in-iran/).

^{۱۸} www.iranhumanrights.org/2020/04/masih-alinejad-my-brother-is-facing-prison-time-for-being-related-to-me/.

^{۱۹} www.iranhumanrights.org/2020/06/list-of-attorneys-imprisoned-in-iran-for-defending-human-rights/.

^{۲۰} https://iranhr.net/media/files/HRD_Report_Iran_Human_Rights_Eng.pdf,

p. 11.

^{۲۱} www.iranhumanrights.org/2020/06/list-of-attorneys-imprisoned-in-iran-for-defending-human-rights/.

^{۲۲} <https://iranhumanrights.org/2020/08/imprisoned-human-rights-lawyer-in-poor-health-needs-hospitalization/>.

^{۲۳} www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26502&LangID=E.

^{۲۴} www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26543&LangID=E.

^{۲۵} www.iranhr.net/en/articles/4514/.

^{۲۶} www.theguardian.com/news/2020/nov/02/nazanin-zaghari-ratcliffe-avoids-being-returned-to-jail.

^{۲۷} www.theguardian.com/news/2020/nov/02/nazanin-zaghari-ratcliffe-avoids-being-returned-to-jail.

راتکلیف مطرح نخواهد شد مگر آن که جرمی مرتکب شود. حکم ۱۰ ساله زندان آقای مصاحب، شهروند اتریشی-ایرانی^{۲۸}، بدون جلسه رسیدگی در دادگاه تجدید نظر در ژوئیه ۲۰۲۰ تأیید شد^{۲۹}. اتهامات جاسوسی علیه وی براساس اعترافات اجباری تحت شکنجه است^{۳۰}، که تلویزیون دولتی در ۱۳ اوت ۲۰۲۰ پخش کرد^{۳۱}. علیرغم رنج بردن از شرایط وخیم پزشکی، او از معالجه کافی و مرخصی موقت محروم شده است^{۳۲}. نگرانی های مشابه برای سلامتی آقای طاهباز، تبعه آمریکایی-انگلیسی-ایرانی و فعال محیط زیست، که گفته می شود درد شدیدی را در زندان تحمل می کند، وجود دارد. دولت ادعا کرد که اتباع دوملیتی و خارجی بدون توجیه قانونی محاکمه نمی شوند.

ب - حق آزادی انجمن ها و اجتماعات مسالمت آمیز و آزادی بیان

پیامدهای اعتراض های نوامبر ۲۰۱۹

۱۴. گزارشگر ویژه از این که دولت با گذشت بیش از یک سال، تحقیقات بی طرفانه، مستقل و شفاف در باره استفاده از زور بی رویه و کشنده در تظاهرات سراسری نوامبر ۲۰۱۹ انجام نداده، متأسف است. همان طور که مستند شده است (رجوع شود به A/75/213)، شواهد تأیید می کند که نیروهای امنیتی از سلاح گرم به گونه ای استفاده کردند که منجر به نقض جدی قوانین بین المللی حقوق بشر و کشته شدن حداقل ۳۰۴ نفر، از جمله زنان و کودکان شده است. مصونیت از مجازات برای اقدامات یاد شده و پاسخگو نبودن، رویدادی رایج است. دولت اظهار داشت که مجلس، قوه قضائیه و رئیس جمهوری تحقیقاتی را انجام دادند و نیز تلاش هایی جدی برای روشن کردن جنبه های مختلف اعتراض ها صورت گرفته است.

۱۵. گزارشگر ویژه نگران از گزارش هایی است که در باره نقض های حقوق بشری رخ داده در هنگام اعتراضات و احکام سنگین صادر شده علیه شرکت کنندگان در آن همچنان مطرح می شود. در حالی که مقامات ایرانی ارقام رسمی را منتشر نکرده اند، یک سخنگوی مجلس در ۲۵ نوامبر ۲۰۱۹ اظهار داشت که حدود ۷,۰۰۰ نفر دستگیر شدند^{۳۳}. گزارش های اخیر حاکی است سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در روزهای بعد از اعتراضات برای دستگیری مظنونین به حضور در تظاهرات، از جمله کودکان، و برهم زدن آن چه مقامات "توطئه ای بسیار خطرناک" معرفی کردند، به خانه ها، بیمارستان ها، مدارس و محل های کار حمله کرده است^{۳۴}. بنا بر گزارش ها بازداشت شدگان در مراکز مخفی و بدون دسترسی به وکیل نگهداری می شدند و بسیاری از آنان در سلول انفرادی حبس و شکنجه شده، از آب و غذای کافی محروم بودند و مجبور به ثبت اعترافات دروغ می شدند^{۳۵}.

۱۶. حکمی قضایی از بهبهان در استان خوزستان در ۲۰ ژانویه ۲۰۲۰، نشان می دهد فقط در آن شهر، بیش از ۱,۰۰۰ نفر در ارتباط با این اعتراض ها دستگیر و اکثریت آنان متعاقباً آزاد شدند^{۳۶}. در اکتبر ۲۰۲۰، حداقل ۳۶ معترض بهبهانی در غیاب متهمان و وکیلان آنان به تحمل مجموع ۱۰۹ سال زندان و ۲,۵۹۰ ضربه شلاق محکوم شدند^{۳۷}. بنا بر گزارش ها دادستان ها برای بسیاری از اتهامات هیچ مدرکی ارائه نکردند.

^{۲۸} <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25340>.

^{۲۹} www.amnesty.org/download/Documents/MDE1333012020ENGLISH.pdf.

^{۳۰} <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25153>.

^{۳۱} www.amnesty.org/download/Documents/MDE1333012020ENGLISH.pdf.

^{۳۲} <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25340>.

^{۳۳} www.entekhab.ir/fa/news/514774/.

(به فارسی).

^{۳۴} www.theguardian.com/world/2020/sep/02/iran-iranians-tortured-and-jailed-after-mass-protests-amnesty-report.

^{۳۵} [says.](http://www.amnesty.org/download/Documents/MDE1328912020ENGLISH.PDF)

^{۳۶} www.amnesty.org/download/Documents/MDE1328912020ENGLISH.PDF.

^{۳۷} همان منبع، صفحه ۱۷.

^{۳۷} www.hra-news.org/2020/hranews/a-27396/.

دولت اظهار داشت که اجرای حکم ۲۷ به حالت تعلیق درآمده و این که هیچ مدرکی ارائه نشده است را نپذیرفت. در استان کردستان، تاکنون حداقل ۱۶ معترض در مجموع به بیش از ۵۷ سال زندان و ۳۰ ضربه شلاق در یک پرونده، در رابطه با اعتراض های نوامبر ۲۰۱۹ محکوم شده اند.^{۳۸} در جریان اعتراض ها و پس از آن، فعالان توسط نیروهای اطلاعاتی لباس شخصی در استان های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی، با وجود شرکت نکردن در آن اعتراضات، دستگیر شدند. آنان بیش از دو ماه در بازداشتگاه وزارت اطلاعات در تبریز، استان آذربایجان شرقی، نگه داشته شدند. بستگان آنان به علت درخواست اطلاعات در باره محل نگهداری آنان آزار، ارباب و برای مدت کوتاهی بازداشت شدند. گزارش شده است که بازجویان سعی کردند بازداشت شدگان را به "اعتراف" وادارند.^{۳۹} همه آنان در فوریه و مارس ۲۰۲۰ با قرار وثیقه آزاد شدند و در انتظار محاکمه هستند و هیچ کدام تا چند روز قبل از شروع دادگاه اجازه نداشتند وکیل داشته باشند. حداقل سه نفر از آنان به اتهامات مربوط به اخلال در امنیت ملی به حبس یا جریمه نقدی محکوم شدند.^{۴۰}

۱۷. اطلاعاتی مربوط به اعتراض های دیگر دریافت شده است. در ۱۶ ژوئیه ۲۰۲۰، نیروهای امنیتی با استفاده از گاز اشک آور تظاهرات کنندگان را در بهبهان متفرق کردند^{۴۱} و بیش از ۳۰ نفر را دستگیر کردند. در ۸ اکتبر ۲۰۲۰، برخی از تجمع های یادبود پس از مرگ خواننده ایرانی محمدرضا شجریان به اعتراضات ضد دولتی تبدیل شد، و گفته می شود نیروهای امنیتی از باتوم علیه شرکت کنندگان استفاده کردند.^{۴۲} در ۱۷ اوت ۲۰۲۰، اعتراض هایی در چند شهر با جمعیت بزرگ آذربایجانی-ترک اتفاق افتاد، و بیش از ۳۰ بازداشت گزارش شده است. گزارشگر ویژه اعلامیه قوه قضائیه در ۱۰ نوامبر ۲۰۲۰ مبنی بر بخشودگی ۱۵۷ نفر از بازداشت شدگان به اتهامات مربوط به اخلال در امنیت ملی، از جمله در رابطه با اعتراضات برگزار شده در سه سال گذشته را مورد توجه قرار می دهد.^{۴۳} در حالی که از این اقدام استقبال می شود، وی تأکید دارد که بازداشت به علت استفاده از حقوق آزادی انجمن ها و اجتماعات مسالمت آمیز، اقدامی خودسرانه است و هر کس با این اتهامات بازداشت شود، باید آزاد گردد.

آزار و اذیت و انتقام جویی علیه قربانیان

۱۸. گزارشگر ویژه نگران است که اقدامات تلافی جویانه به دلیل مطرح کردن ادعاهای نقض حقوق بشر که در جریان اعتراضات انجام شده است، فقط مصونیت از مجازات را تقویت می کند و از پاسخگویی جلوگیری می کند. منوچهر بختیاری، پدر پویا بختیاری، که در تظاهرات

(به فارسی).

<https://hengaw.net/fa/news/%D8%B5%D8%AF%D9%88%D8%B1-%D8%AD%DA%A9%D9%85-%D8%AD%D8%A8%D8%B3-%D9%88-%D8%B4%D9%84%D8%A7%D9%82-%D8%A8%D8%B1%D8%A7%DB%8C-%D9%86%D9%81%D8%B1-%D8%A7%D8%B2-%D9%85%D8%B9%D8%AA%D8%B1%D8%B6%D8%A7%D9%86-%D8%A7%D8%A8%D8%A7%D9%86-%D9%85%D8%A7%D9%87-%D8%AF%D8%B1-%DA%A9%D8%B1%D8%AF%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86>

(به فارسی).

www.amnesty.ch/fr/pays/moyen-orient-afrique-du-nord/iran/docs/2020/nouveau-rapport-sur-laterrible-repression-de-novembre-2019/trampling-humanity-mass-arrests-disappearances-and-torturesince-irans-november-2019-protests-advance-embargoed-version.pdf, p. 19.

^{۴۰} همان منبع صفحه ۲۰.

^{۴۱} www.reuters.com/article/us-iran-protests-idUSKCN24H31V.

^{۴۲} www.reuters.com/article/us-iran-maestro/iranian-composer-and-opposition-beacon-shajarian-dies-at80-idUSKBN26T2SU.

^{۴۳} www.mizanonline.com/fa/news/673038/.

(به فارسی).

اعتراضی نوامبر ۲۰۱۹ توسط نیروهای امنیتی کشته شد، به علت درخواست علنی برای عدالت، به همراه دیگر بستگان تحت بازداشت، بازجویی و تهدیدهای مکرر قرار گرفته است. پس از نخستین بازداشتش، وی به جرم اخلال در امنیت ملی متهم شد و پس از آن با قرار وثیقه آزاد شد. آقای بختیاری در نامه ای در ۲۹ مه ۲۰۲۰ خطاب به کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل و دیگران خواستار تحقیقات بین المللی در باره سرکوب نوامبر ۲۰۱۹ شد.^{۴۴} در ژوئیه ۲۰۲۰، او دستگیر و به زندانی در بندرعباس منتقل شد.^{۴۵} در ۱۲ اوت ۲۰۲۰، در اعتراض به ممنوعیت تماس تلفنی با مادر بیمار خود اعتصاب غذا کرد.^{۴۶} دولت اظهار داشت که آقای بختیاری پس از حضور در مقابل مرجع تحقیق کننده، در ۱ دسامبر با قید وثیقه آزاد شد. همچنین در باره گزارش های مشابه آزار و اذیت، از جمله تهدید به مرگ خویشاوندان خواهان عدالت برای قربانیان پرواز ۷۵۲ هواپیمایی بین المللی اوکراین که توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در ۸ ژانویه ۲۰۲۰ سرنگون شد، نگرانی وجود دارد.^{۴۷} دولت آزار و اذیت بستگان را انکار کرد و گفت در حال پرداختن به جنبه های حقوقی و موضوع جبران خسارات ناشی از حادثه است.

آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات

۱۹. گزارشگر ویژه همچنان نگران اخلال مکرر مقامات در ارتباطات راه دور است. او پیشتر توضیح داده است چگونه دولت در اعتراض های نوامبر ۲۰۱۹ خاموشی و قطع اینترنت بی سابقه ای را اجرا کرد و مانع ارسال اطلاعات درباره سرکوب اعتراض از داخل کشور شد. در اعتراض های اخیر بهبهان و آن هایی که مربوط به بزرگداشت آقای شجریان بود، ناظران اینترنت از قطع ارتباط در محل اعتراضات خبر دادند.^{۴۸} علاوه بر این، سانسور آنلاین دولت بر وب سایت ها و پلتفرم های رسانه های اجتماعی ادامه دارد. تلگرام، توئیتر، فیسبوک و یوتیوب به صورت دائمی مسدود بوده و بدون ابزارهای دور زدن قابل دسترسی نیستند. قطعی اینترنت و مسدود شدن وب سایت ها و برنامه ها بیانگر نقض حق آزادی بیان است. دولت اظهار داشت رهبر معظم تأکید کرده که نقض حریم خصوصی در اینترنت از نظر شرعی ممنوع است.

۲۰. گزارشگر ویژه همچنین از ادامه هدف قرار دادن روزنامه نگاران و نویسندگان توسط دولت نگران است. در ژوئن ۲۰۲۰، پنج روزنامه نگار بر اساس اتهامات مربوط به گزارش موضوعاتی مانند فساد و کووید-۱۹ به حبس محکوم شدند.^{۴۹} در ۲۴ اوت ۲۰۲۰، کیوان صمیمی، سردبیر نشریه ایران فردا، به علت پوشش خبری از اعتراضات روز کارگر، برای گذراندن سه سال حبس به اتهام اخلال در امنیت ملی به زندان معرفی شد. در سپتامبر ۲۰۲۰، سه روزنامه نگار دیگر به اتهامات مربوط به گزارش های خود به حبس یا آغاز دوره زندان محکوم شدند.^{۵۰} در ۲۶ سپتامبر ۲۰۲۰، اجرای احکام زندان چند ساله سه عضو هیئت مدیره فعلی یا سابق انجمن نویسندگان ایران به جرم انتشار مطالبی در باره سانسور و قتل اعضای انجمن چنانچه ادعا شده به دستور نظام در دهه ۱۹۹۰ آغاز شد.^{۵۱} در ژوئن ۲۰۲۰، روح الله زم به جرم "افساد فی الارض

^{۴۴} <https://iranhumanrights.org/wp-content/uploads/Manuchehr-Bakhtiari-Letter-to-UN-Iran-Pouya.pdf>.

^{۴۵} www.hra-news.org/2020/hranews/a-25694/.

(به فارسی).

^{۴۶} www.radiozameh.com/526675.

^{۴۷} www.cbc.ca/news/politics/iran-flight-752-ukraine-international-airlines-crash-1.5521377.

^{۴۸} <https://netblocks.org/reports/internet-disrupted-in-iran-amid-regional-protests-xyMkjXAZ>;

^{۴۹} <https://netblocks.org/reports/internet-disrupted-in-iran-as-thousands-gather-to-mourn-singershajarian-Q8okW38n>.

^{۵۰} <https://cpj.org/2020/06/at-least-5-journalists-sentenced-to-jail-in-iran-since-early-june/>.

^{۵۱} <https://cpj.org/2020/09/mohammad-mosaed-cpj-2020-awardee-sentenced-to-more-than-4-years-in-jail-in-iran/>;

<https://cpj.org/2020/09/iranian-journalist-nada-sabouri-begins-3-5-year-jail-term-in-2014-protest-case/>;

<https://cpj.org/2020/09/iranian-journalist-khosrow-sadeghi-borojeni-begins-7-year-jail-term/>.

^{۵۱} <https://iranhumanrights.org/2020/10/prominent-iranian-writers-sent-to-prison-for-peaceful-dissent/>.

" به علت فعالیت در وبسایت آمد نیوز در خارج از کشور به اعدام محکوم شد^{۵۲}. گفته می شود که او با فریب به عراق کشیده شد و سپس در اکتبر ۲۰۱۹ به اجبار به جمهوری اسلامی ایران بازگردانده شد^{۵۳}. اعتراف اجباری وی از تلویزیون دولتی پخش شد^{۵۴}."

حقوق کار

۲۱. گزارشگر ویژه برخی از اقدامات مثبت اخیر در باره حقوق کار را تایید می کند، اما دولت را به پایان دادن به آزار و اذیت فعالان حقوق کار تشویق می کند. او توجه بیشتر مسوولان به مسائل مربوط به شرکت کشت و صنعت هفت تپه، از جمله در جلسه ای در ۵ اوت ۲۰۲۰^{۵۵} و گزارش بخشودگی برخی از فعالان بازداشت شده، را تشویق می کند. مسائل مطرح شده توسط نمایندگان کارگران در جلسه ۵ اوت، باعث روشن شدن مجدد آتش اعتراضات در ژوئن ۲۰۲۰ شده بود، از جمله در باره دستمزدهای پرداخت نشده که پس از خصوصی سازی شرکت در ۲۰۱۶ مقدار آن افزایش یافته بود^{۵۶}. گزارش بخشودگی و آزادی کارگران هفت تپه، اسماعیل بخشی، محمد خنیفر و علی نجاتی^{۵۷}، و نماینده صنف معلمان مستقل محمد حبیبی^{۵۸}، رویدادی مثبت است. یک روزنامه نگار و چهار کارگر هفت تپه در تظاهرات ژوئیه ۲۰۲۰ دستگیر شدند^{۵۹}، و وزارت آموزش و پرورش، آقای حبیبی را در آوریل ۲۰۲۰ اخراج کرد^{۶۰}. دولت ادعا کرد که بررسی اتهامات در پرونده های علنی علیه آقای بخشی، آقای خنیفر و آقای نجاتی در مراحل اولیه است و این که آقای حبیبی تقاضای بازنشستگی کرده بود.

۲۲. فقدان اتحادیه های صنفی مستقل توانایی کارگران را برای مذاکره در زمان رکود اقتصادی محدود کرده است. در ماه های اخیر، چند اعتصاب در بخش های مختلف صورت گرفت^{۶۱} که با گزارش اقدامات افراطی علیه اعتصاب کنندگان همراه بود. در ژوئن ۲۰۲۰، گزارش شد که پلیس با خشونت اعتراض پرستان را در مشهد^{۶۲} متوقف کرد و ۱۱ شرکت کننده در اعتراض را برای مدتی کوتاه بازداشت کرد، در حالی که

www.theguardian.com/world/2020/jun/30/iran-sentences-journalist-ruhollah-zam-to-death.^{۵۲}

www.iranhr.net/en/articles/4301/.^{۵۳}

www.amnesty.org/en/latest/news/2020/07/iran-two-kurds-executed-amid-increasing-use-of-death-penalty-as-weapon-of-repression/.^{۵۴}

www.ilna.news/fa/tiny/news-950367.^{۵۵}

(به فارسی).

<https://iranhumanrights.org/2020/09/showdown-at-haft-tappeh-sugar-factory-minor-win-for-workers-larger-abuses-left-unchecked/>.^{۵۶}

www.rfi.fr/fr/moyen-orient/20200524-iran-mesure-gr%C3%A2ce-plus-3-700-prisonniers.^{۵۷}

www.mizanonline.com/fa/news/623360

(به فرانسوی)؛

<https://iranhumanrights.org/2020/06/sepidehqolijan-refuses-to-beg-for-pardon-goes-back-to-prison/>

(به فارسی).

www.hra-news.org/2020/hranews/a-27423/.^{۵۸}

(به فارسی)؛

www.mizanonline.com/fa/news/673038/.^{۵۹}

<https://en.radiozamaneh.com/labor/>.^{۶۰}

گزارش ژوئن - جولای ۲۰۲۰، صفحه ۱۲

<https://en.radiozamaneh.com/labor/>.^{۶۱}

گزارش آوریل - مه ۲۰۲۰، صفحه ۱۶

<https://en.radiozamaneh.com/labor/>.^{۶۲}

گزارش اوت - سپتامبر ۲۰۲۰، صفحه های ۱۰ تا ۱۵

همان منبع، صفحه ۱۰.

مجازات زندان و شلاق هفت عضو اتحادیه معلمان خراسان شمالی به علت مشارکت در اعتراضات خصوصی سازی که در ۲۰۱۸ برگزار شد، تایید شد.^{۶۳} دولت اظهار داشت که برای ارتقا و بهبود انجمن های کارگری و تقویت گفتگوهای سه جانبه تلاش های اصلاحی انجام داده بود.

۲۳. فعالان حقوق کار همچنان زندانی می شوند. سپیده قلیان، حامی حقوق کارگران هفت تپه، پس از آزادی با قرار وثیقه، در ۲۱ ژوئن ۲۰۲۰ به زندان بازگردانده شد، زیرا از درخواست عفو خودداری کرده بود.^{۶۴} دولت اظهار داشت که عفو باید درخواست شود تا به آن رسیدگی شود. جعفر عظیم زاده، یکی از رهبران اتحادیه آزاد کارگران ایران، پس از دریافت حکم جدید ۱۳ ماه زندان که در دادگاه تجدید نظر در اوت ۲۰۲۰ تأیید شد، در زندان به سر می برد.^{۶۵} او از آن زمان توسط زندانیان دیگر هدف حمله قرار گرفته، به کووید-۱۹ مبتلا شده، از درمان پزشکی محروم شده، به زندان های مختلف منتقل شده و در سلول انفرادی زندانی شده است.^{۶۶} دولت ادعا کرد که سلامت عمومی او خوب است و او ادعای حمله را انکار کرده است. قرار بود اسماعیل عبدی، عضو انجمن صنفی معلمان ایران، پس از گذراندن مجازات پنج ساله به اتهامات خودسرانه اخلال در امنیت ملی برای حمایت از حقوق معلمان و آموزش و پرورش، در نوامبر ۲۰۲۰ آزاد شود.^{۶۷} با این حال، مقامات ۱۰ سال حبس تعلیقی را علیه او احیا کردند که مربوط به فعالیت حقوق کار او بود.^{۶۸} گفته می شود که آقای عبدی به کووید-۱۹ مبتلا شد و برای سایر مشکلات سلامتش درمان مناسبی دریافت نمی کند. دولت ادعا کرد که اخیراً پزشک درمانگاه زندان او را معاینه کرده و هیچ مشکل خاص سلامتی را گزارش نکرده است.

ج. اقلیت ها

اقلیت های قومی و مذهبی

۲۴. گزارشگر ویژه به شدت نگران است که تبعیض علیه اقلیت های قومی و مذهبی ادامه یافته و از گزارش اعدام و ناپدید شدن اجباری زندانیان سیاسی اقلیت های قومی نگران است. در ۱۱ مه ۲۰۲۰، مقامات ایرانی هدایت عبدالله پور، فرد کردی را که با وجود نبود مدارک و مستندات حاکی از محکومیت وی به اتهام ادعایی به دست گرفتن سلاح علیه حکومت و پس از اعترافات ناشی از شکنجه، به اعدام محکوم شده بود، به طور مخفیانه اعدام کردند. وی پس از انتقال در ۹ مه به مکانی نامعلوم به صورت اجباری ناپدید شد. مقامات اعدام وی را هفته ها انکار کردند تا این که گواهی مرگ وی در ۲۴ ژوئن ۲۰۲۰ در دسترس قرار گرفت.^{۶۹} دولت اعتراف او تحت شکنجه را تکذیب و ادعا کرد شواهد دیگر از صدور حکم وی حمایت می کرد. گزارش های مشابهی از عرب های اهوازی و کردهای در معرض خطر اعدام به اتهامات اخلال در امنیت ملی با وجود محاکمه ناعادلانه و ادعای شکنجه دریافت گردید.^{۷۰} همچنان نگرانی ها در باره استفاده از زور افراطی توسط نیروهای امنیتی مرزی

^{۶۳} <https://en.radiozamaneh.com/labor/>,

گزارش ژوئن-جولای ۲۰۲۰، صفحه های ۱۳ تا ۱۴

^{۶۴} <https://iranhumanrights.org/2020/06/sepideh-qolivan-refuses-to-beg-for-pardon-goes-back-to-prison/>.

^{۶۵} <https://iranhumanrights.org/2020/08/new-conviction-against-imprisoned-labor-leader-upheld-to-keep-him-behind-bars/>.

^{۶۶} <https://iranhumanrights.org/2020/08/new-conviction-against-imprisoned-labor-leader-upheld-to-keep-him-behind-bars/>.

^{۶۷} <https://iranhumanrights.org/2020/08/new-conviction-against-imprisoned-labor-leader-upheld-to-keep-him-behind-bars/>;

^{۶۸} <https://en.radiozamaneh.com/labor/>;

^{۶۹} <https://en.radiozamaneh.com/labor/>;

گزارش اوت-سپتامبر ۲۰۲۰، صفحه های ۱۸ تا ۱۹

^{۷۰} <https://iranhumanrights.org/2020/09/iran-new-charges-thrown-at-political-prisoners-to-keep-them-behind-bars/>.

^{۷۱} www.frontlinedefenders.org/sites/default/files/ua_iran_abdi_and_azimzadeh_130820_eng_intl.pdf.

^{۷۲} <https://iranhumanrights.org/2020/08/political-prisoners-in-iran-contracting-covid-19-at-alarms-rate/>.

^{۷۳} www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26036.

^{۷۴} <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25281>.

علیه باربران مرزی کرد (کولبران) همچنان وجود دارد. گزارش شده است که تیراندازی توسط نیروهای امنیتی منجر به کشته شدن ۴۴ نفر از کولبران از ۱ ژانویه تا ۲۸ سپتامبر ۲۰۲۰ شد.^{۷۲} دولت ادعا کرد که تیراندازی توسط مرزبانان فقط قاچاقچیان خطرناک و کولبرانی را هدف گرفته که به صورت غیرقانونی کار می کنند.

۲۵. زندانی شدن اعضای اقلیت های قومی و مذهبی به علت استفاده از فرهنگ، زبان یا اعتقاداتشان نگرانی مداوم است. در ژوئیه ۲۰۲۰، دیوان عالی کشور درخواست رسیدگی قضایی به مجازات ۱۵ سال زندان علیه عباس لسانی، فعال ترک آذربایجانی را به اتهامات نادرست امنیت ملی رد کرد.^{۷۳} معلم کرد زارا محمدی در ۱۲ ژوئیه ۲۰۲۰ پس از محاکمه ناعادلانه توسط دادگاه انقلاب سنندج به ۱۰ سال حبس به اتهام اخلاص در امنیت ملی محکوم شد.^{۷۴} دولت ادعا کرد که او دادرسی عادلانه داشت و حکم او در دست تجدید نظر است. در ۱۵ اوت ۲۰۲۰، لیزا تبیانین دستگیر و برای شروع هفت ماه حبس برای "تعلیم دین بهائی" به زندان فرستاده شد. دیوان عالی پس از تبرئه قبلی، حکم محکومیت را بدون آگاه ساختن وی از روند دادرسی ابقا کرده بود. دولت حکم و محکومیت وی را تأیید کرد اما متذکر شد که وی به عنوان مرخصی پایان دوره حبس آزاد شده بود. در حالی که از بخشش ۲۵ درویش گنابادی در ۱۰ نوامبر ۲۰۲۰ استقبال می شود^{۷۵}، بسیاری از درویش در بازداشت به سر می برند.

۲۶. گزارشگر ویژه نگران گزارش های اخراج اجباری در مناطق اقلیت قومی است. در ۲۶ اوت ۲۰۲۰، نیروهای امنیتی به روستایی در اهواز، استان خوزستان، یورش بردند و به سوی ساکنانی که در برابر مصادره زمین و تخریب خانه ها مقاومت کردند، گاز اشک آور شلیک کردند و باعث مجروحیت آنان شدند. دست کم ۱۳۰ نفر دستگیر شدند که گفته می شود ۶۰ نفر از آنان با قرار وثیقه آزاد شدند. دستور تخریب توسط قوه قضائیه برای حدود ۳۰۰ خانه روستایی، با وجود ارائه مدارک مالکیت از سوی ساکنان، صادر شد.^{۷۶} دولت دستگیری ها را انکار کرد و اظهار داشت که نیروهای امنیتی، حقوق بنیاد مستضعفان را که ادعا می کند مالک زمین است، اجرا کردند. دولت استفاده از گاز اشک آور و مجروحیت "جزئی" را تأیید کرد. گفته می شود که آسیه پناهی در حالی که قصد داشت مانع تخریب خانه خود شود در ۱۹ مه ۲۰۲۰ در کرمانشاه توسط مقامات امنیتی کشته شد. دولت اظهار داشت که معاون شهردار به علت "قتل شبه عمد" خانم پناهی به صورت ناقص مقصر شناخته شده و به ۱۰ ماه زندان محکوم شده است. در ۲۲ نوامبر ۲۰۲۰، بیش از ۱۰۰ مأمور امنیتی بدون هیچ علتی علیه بهائیان دست به یورش بردند، و بنا بر گزارش ها خواستار اسناد شده و اموال را مصادره کردند.^{۷۷} بیم آن می رود که این امر منجر به توقیف غیرقانونی املاک متعلق به بهائیان شود.^{۷۸}

---

^{۷۲} <https://kmmk-ge.org/sd/annual-report-2020/>,

صفحه ۱۳.

^{۷۳} www.amnesty.org/download/Documents/MDE1331302020ENGLISH.pdf,

^{۷۴} https://iranhr.net/media/files/HRD_Report_Iran_Human_Rights_Eng.pdf,

صفحه ۳۰.

^{۷۵} www.mizanonline.com/fa/news/673038/

(به فارسی).

^{۷۶} www.hra-news.org/2020/hranews/a-27419/

(به فارسی).

^{۷۷} <http://tnews.ir/news/e20e171853876.html>

(به فارسی).

^{۷۸} www.bic.org/news/home-raids-across-iran-indicate-alarmining-increase-human-rights-violationsagainst-bahais-says-bahai-international-community.

^{۷۸} www.bic.org/news/home-raids-across-iran-indicate-alarmining-increase-human-rights-violationsagainst-bahais-says-bahai-international-community.

همجنسگرایان زن و مرد، دوجنسگرایان و تراجنسیتی ها

۲۷. گزارشگر ویژه متأسف است افرادی که خود را همجنسگرای زن و مرد، دوجنسگرا و تراجنسیتی معرفی می کنند، نقض حقوق بشر و تبعیض گسترده را تجربه می کنند. مقامات ارشد، این جامعه را با عبارتی نفرت انگیز، از جمله برچسب "غیرانسان" و "بیمار"، توصیف می کنند.^{۷۹}

۲۸. مجازات اعدام می تواند برای فعالیت جنسی توافقی بین افراد همجنس در جمهوری اسلامی ایران، در حالی که اعمال آن وابسته به دین و وضع تأهل افراد درگیر و ماهیت عمل (منفعانه یا فعال) است، اجرا شود. مجازات "بوسیدن و لمس از روی شهوت" بین افراد همجنس شلاق است.^{۸۰} جرم انگاری اعمال توافقی بین همجنسان، اجرای خشونت توسط افراد دولتی و شخصی را از جمله در استفاده از شکنجه، ضرب و جرح و تجاوز توسط نیروهای انتظامی و افراد خودسر مشروعیت می بخشد.^{۸۱} همجنسگرایان زن و مرد، دوجنسگراها و تراجنسیتی ها با آزار و اذیت مداوم روبرو می شوند و در صورت دستگیری از حق محاکمه عادلانه محروم می شوند.^{۸۲} انواع دیگر خشونت و تبعیض شامل خشونت و آزار خانگی و قلدری در موسسات آموزشی و محل کار است.^{۸۳} به علت ترس قربانیان از آزار و اذیت، این اقدامات عموماً گزارش نمی شوند. دولت به رسمیت شناختن اشخاص تراجنسیتی را برجسته کرد و مدعی شد که در افزایش آگاهی عمومی در مورد حقوق آنان فعالیت داشته است.

۲۹. موانع قابل توجهی در دسترسی به نظام مراقبت های بهداشتی بر سر راه همجنسگرایان زن و مرد قرار می گیرد. به همجنسگرایان زن و مرد، دوجنسگرا و تراجنسیتی اغلب توصیه می شود که عدم انطباق جنسیتی یا گرایش آنان به همجنسان نشان دهنده اصطلاحاً اختلال هویت جنسیتی است که "درمان" آن به مداوای جبرانی "یا جراحی تغییر جنسیت" نیاز دارد.^{۸۴} دولت ادعا کرد که هیچ محدودیتی در خدمات پزشکی وجود ندارد و هر گونه درمان با رضایت انجام می شود. گزارشگر ویژه همچنین نگران گزارش هایی است که کودکان همجنسگرای مونث و مذکر، دوجنسگرا و تراجنسیتی تحت شوک الکتریکی و تجویز هورمون ها و داروهای روانگردان قوی قرار می گیرند (CRC/C/IRN/CO/3-4، بندهای ۵۳-۵۴). این شیوه ها به مثابه شکنجه و برخورد بیرحمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز است و تعهدات دولت را تحت میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی و کنوانسیون حقوق کودک نقض می کند.

^{۷۹} قانون مجازات اسلامی، مواد ۲۳۳-۲۴۰

<https://outrightinternational.org/sites/default/files/OutRightLesbianReport.pdf>,^{۸۰}
pp. 3 and 25;

https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/IRN/INT_CCPR_NGO_IRN_42317_E.pdf, p. 14.

<https://outrightinternational.org/sites/default/files/OutRightLesbianReport.pdf>,^{۸۱}
pp. 14-17;

<https://outrightinternational.org/sites/default/files/OutRightTransReport.pdf>,
pp. 31-32.

<https://outrightinternational.org/sites/default/files/OutRightLesbianReport.pdf>,^{۸۲}
pp. 14-17;

<https://outrightinternational.org/sites/default/files/OutRightTransReport.pdf>,
pp. 31-32.

https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/IRN/INT_CCPR_NGO_IRN_42317^{۸۳}
E.pdf, p. 14;

<https://outrightinternational.org/sites/default/files/OutRightLesbianReport.pdf>.
[ILGA State Sponsored Homophobia 2019.pdf](https://www.ilga.org/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2019.pdf),^{۸۴}

p. 441.

د. تأثیر بحران اقتصادی و تحریم ها

۳۰. گزارشگر ویژه از تأثیر بحران اقتصادی و تحریم ها بر وضع حقوق بشر نگران است. از زمان شروع شیوع کووید-۱۹ در فوریه ۲۰۲۰، دولت با مشکلات قابل توجهی در مهار ویروس روبرو بوده است، که بخشی از آن ها به علت تضعیف نظام ملی مراقبت های بهداشتی و اقتصاد کلان کشور تحت اثر تجمیع شده تحریم های وضع شده توسط ایالات متحده از ۲۰۱۸ است. صندوق بین المللی پول پیش بینی رشد اقتصادی خود را برای این کشور به کاهش ۵ درصدی در تولید ناخالص داخلی تقلیل داد.^{۸۵} دولت متذکر شد که از حدود ۱,۵ میلیون تا ۲ میلیون مهاجر افغان غیر قانونی با خدمات بهداشتی اولیه رایگان و آزمایش و معالجه مربوط به کووید-۱۹ پشتیبانی می کند و در طی همه گیری، برای تقریباً ۱ میلیون پناهنده معاینه پزشکی و خدمات مربوط به بستری شدن در بیمارستان را فراهم کرده است.

۳۱. عملکرد دولت در مقابله با همه گیری، با توجه به نرخ مرگ و میر کشور، که با ۴۸,۶۲۸ جانباخته تا ۱ دسامبر ۲۰۲۰ در میان بالاترین ها در سطح جهان بوده است^{۸۶}، با انتقادات داخلی مواجه شده است^{۸۷}. تناقض در آمار اعلام شده مربوط به کووید-۱۹ توسط مسئولان^{۸۸} باعث ایجاد نگرانی، از جمله میان کارشناسان حوزه بهداشت^{۸۹}، در باره نبود گزارش دقیق و شفافیت شده است^{۹۰}. در حالی که سازمان ملی ثبت احوال کشور ۳۶,۸۵۳ مرگ و میر بیشتر را بین ۲۱ ژوئن تا ۲۱ سپتامبر ۲۰۲۰ نسبت به مدت مشابه در ۲۰۱۹ نشان می دهد، آمار رسمی کووید-۱۹ در این بازه زمانی ۱۴,۸۵۵ نفر است. معاون وزیر بهداشت اظهار داشت که تعداد واقعی موارد ابتلا و مرگ و میر می تواند ۱,۵ تا ۲,۲ برابر بیشتر از گزارش های رسمی باشد^{۹۱}. گزارش شده است که کارشناسان بهداشتی که مدیریت دولت در زمینه بحران سلامت را زیر سوال می بردند با پیگرد قانونی یا برکناری مواجه شده اند^{۹۲}. نمایندگان مجلس ایران نگرانی هایی را درباره نبود اطلاعات صحیح در باره کووید-۱۹ مطرح کرده اند^{۹۳}.

۳۲. اقدامات بهداشتی و اجتماعی عمومی اتخاذ شده توسط دولت انتقال یا کاهش مرگ و میر مرتبط با کووید-۱۹ را محدود نکرده است. با وجود درخواستهای مکرر مقامات بهداشتی کشور برای اتخاذ اقدامات شدیدتر از سپتامبر^{۹۴} از جمله اجرای قرنطینه کامل، تنها محدودیت های نسبی اعمال شده است. در ۳۰ ژوئیه ۲۰۲۰، انجمن های پزشکی کشور در باره عواقب برگزاری اجتماعات گسترده در ماه اوت، از جمله آزمون های ورودی دانشگاه ها^{۹۵} و آیین های مذهبی، هشدار دادند. تصمیم صدور اجازه برای برگزاری اجتماعات عمومی بر خلاف توصیه های

^{۸۵} www.imf.org/en/Countries/IRN.

^{۸۶} <https://covid19.who.int/table>.

^{۸۷} <https://en.irma.ir/news/84131247/Some-382-more-Iranians-die-from-COVID-19>.

^{۸۸} www.aljazeera.com/news/2020/2/25/legislator-from-irans-qom-alleges-coronavirus-coverup;

^{۸۹} www.theguardian.com/world/2020/mar/03/an-absolute-disaster-iran-struggles-as-coronavirus-spreads.

^{۹۰} <https://fr.reuters.com/article/us-health-coronavirus-iran-newspaper-idUSKCN2561SW>.

^{۹۱} <https://cpj.org/2020/08/iran-shuts-down-economic-newspaper-over-covid-19-reporting/>.

^{۹۲} www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/10/iran-official-iraj-haririchi-coronavirus-death-toll.html.

^{۹۳} www.tabnakardebil.ir/fa/news/838317/

(به فارسی).

^{۹۴} <http://modara.ir/fa/news/103362/>

(به فارسی).

^{۹۵} <https://etemadonline.com/content/435227/>

(به فارسی).

^{۹۶} www.mizanonline.com/002p58

(به فارسی);

^{۹۷} www.aljazeera.com/news/2020/11/21/iran-imposes-nationwide-covid-19-restrictions-but-no-lockdown.

^{۹۸} <https://hamshahrionline.ir/x6zbY>

(به فارسی).

تخصصی^{۹۶}، احتمالاً میزان مرگ و میر قابل پیشگیری را افزایش داده است. در ۲۸ اکتبر ۲۰۲۰، تلویزیون دولتی اعلام کرد که هر سه دقیقه یک نفر در جمهوری اسلامی ایران به علت کووید-۱۹ جان خود را از دست داده است.^{۹۷}

۳۳. دولت بر تصمیم خود مبنی بر عدم استفاده از تدابیر شدید بهداشت عمومی مصمم است تا از فروپاشی اقتصادی و اعتراض جلوگیری کند.^{۹۸} گزارشگر ویژه به حکومت تعهدش را در لزوم استفاده از حداکثر منابع موجود خود برای تحقق پیشرونده حقوق به رسمیت شناخته شده در میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی یادآوری می کند (ماده ۲ (۱)). در پاسخ به بحران، دولت ۱,۱ میلیارد دلار از صندوق توسعه ملی برداشت کرد.^{۹۹} دولت از طریق برنامه محرک اقتصادی خود، یارانه های نقدی را بین خانوارهای آسیب پذیر در ژوئن ۲۰۲۰ توزیع کرد^{۱۰۰} و ۴/۴ درصد از تولید ناخالص داخلی خود را به پرداخت وام به کسب و کارها و خانوارهای آسیب دیده اختصاص داد.^{۱۰۱} با این حال، وام ضروری ۵ میلیارد دلاری درخواست شده از صندوق بین المللی پول برای پاسخگویی به بحران کووید-۱۹^{۱۰۲} در دست بررسی است. دولت تاکید کرد که ایالات متحده درخواست وام را مسدود کرده است.

۳۴. گزارشگر ویژه درباره اینکه تحریم ها و محدودیت های بانکی تأثیر نامطلوبی بر بخش بهداشت داشته است (A/75/287)، نگرانی های مشترکی از جمله در زمینه کمبود اقلام دارویی و پزشکی که از آغاز همه گیری دیده شده است، با دبیرکل دارد.^{۱۰۳} با این وجود، تا ۲۹ سپتامبر ۲۰۲۰، بخش بهداشت تنها ۲۷ درصد از ۱,۱ میلیارد دلار تخصیص یافته را دریافت کرده بود.^{۱۰۴} دولت اظهار داشت که این تخصیص به صورت مرحله ای انجام می شود. کارکنان بخش بهداشت و درمان برای ماه ها دستمزد دریافت نکرده اند^{۱۰۵} و در شیفت های اضافی و با تجهیزات حفاظتی محدود کار می کردند.^{۱۰۶} تا ۷ نوامبر ۲۰۲۰، بیش از ۳۰۰ پزشک، پرستار و کارگر بخش مراقبت های بهداشتی در اثر

^{۹۶} همان منبع

www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-iran/iran-reports-covid-19-death-every-three-minutes-speaker-tests-positive-idUSKBN27D1KZ.

www.irandaily.ir/News/269811.html?catid=3&title=269811;

<https://fr.reuters.com/article/us-health-coronavirus-iran-rouhani/irans-president-calls-for-ban-onweddings-wakes-to-halt-virus-spread-idUSKCN24C0F5>.

www.tasnimnews.com/en/news/2020/04/07/2238296/leader-authorizes-using-1-billion-from-irannational-fund-for-coronavirus-fight.

www.irna.ir/news/83718476.

(به فارسی).

www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19.

www.tasnimnews.com/en/news/2020/03/12/2221922/iran-applies-for-5-billion-loan-from-imf-to-battle-coronavirus.

www.tasnimnews.com/en/news/2020/04/21/2248171/sanctions-relief-not-enough-to-help-iran-stop-coronavirus-richard-nephew;

www.isna.ir/news/98050703466/

(به فارسی)؛

<https://edition.cnn.com/2019/02/22/middleeast/iran-medical-shortages-intl/index.html>;

www.nytimes.com/2018/11/11/world/middleeast/iran-sanctions.html;

<https://financialtribune.com/articles/economy-business-and-markets/93564/impact-of-ussanctions-onirans-healthcare-sector>;

www.irna.ir/news/83236255/

(به فارسی).

www.tasnimnews.com/fa/news/1399/07/08/2359073;

(به فارسی).

www.mehrnews.com/xSbqH;

www.ilna.news/fa/tiny/news-934461

(هر دو به فارسی).

www.tasnimnews.com/fa/news/1399/07/08/2359073.

بیماری کووید-۱۹ جان خود را از دست دادند و بسیاری از بیمارستان ها به حداکثر ظرفیت خود رسیده بودند^{۱۰۷}. تحریم ها دسترسی کشور را به ذخایر ارزی خود برای خرید اقلام پزشکی و مواد اولیه مورد نیاز برای تولید داخلی این محصولات محدود کرده است^{۱۰۸}. این اختلال منجر به بروز مسائلی مانند کمبود دارو و نبود توان مالی خرید آن شده^{۱۰۹} و حق سلامت را تحت تأثیر قرار داده است. داروهایی که در خارج از کشور تولید می شوند و برای درمان بیماری های مهلک یا نادر مورد نیازند، کمیاب هستند^{۱۱۰}. گزارش شده است که تقریباً ۴,۵ میلیون بیمار دیابتی، که ۶۰۰,۰۰۰ نفر از آنان به تزریق روزانه نیاز دارند، تحت تأثیر کمبود انسولین قرار گرفته اند.

۳۵. معافیت های بشردوستانه ای که برقرار هستند^{۱۱۱} کمک محدودی را فراهم کرده اند. روند نظارتی و مقرراتی پیچیده، دسترسی محدود به بانکداری تحریم نشده، کمبود ارز و رویکرد محتاطانه بخش خصوصی^{۱۱۲} مجموعاً از تجارت اقلیمی مانند مواد غذایی و محصولات پزشکی جلوگیری کرده اند. دولت اظهار داشت که برخی از تجهیزات مورد نیازش برای مبارزه با کووید-۱۹ واجد شرایط دریافت مجوزهای عمومی نبودند^{۱۱۳}، و برای موارد مجاز تحت مجوزهای ویژه یا عمومی، یافتن کانال های بانکی، به خصوص از زمان تحمیل تحریم ها بر ۱۸ بانک ایرانی در ۸ اکتبر ۲۰۲۰ همچنان یک چالش است^{۱۱۴}. دولت ها تلاش کرده اند کانال های مالی جایگزین را، از جمله از طریق ابزار حمایت از مبادلات تجاری (اینستکس)^{۱۱۶} و توافق نامه تجارت بشردوستانه سوئیس، ایجاد کنند. این کانال ها از زمان تأسیس، به ترتیب در مارس ۲۰۱۹ و ژانویه ۲۰۲۰، هر یک فقط یک معامله را تکمیل کرده اند^{۱۱۷}. اهتمام لازم مطالبه شده توسط وزارت خزانه داری ایالات متحده، همراه با بحران نقدینگی، توانایی کانال ها را برای انجام خریدهای سریع و قابل اعتماد اقلام پزشکی مورد نیاز در طی همه گیری زیر سوال می برد^{۱۱۸}. گزارشگر ویژه درخواست های دبیرکل^{۱۱۹}، کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد^{۱۲۰} و چند دارنده رویه های ویژه^{۱۲۱} را برای کاهش تحریم ها، تقویت عملکرد دولت در قبال همه گیری و حمایت از حق بهداشت تکرار می کند.

(به فارسی).

www.isna.ir/news/99081409236/^{۱۰۷}

(به فارسی).

<https://ifpnews.com/iran-producing-97-of-medicines-it-needs-domestically>^{۱۰۸}

www.bourseandbazaar.com/articles/2020/9/30/us-weighing-iran-sanctions-to-cripple-humanitariantrade^{۱۰۹}

www.mehrnews.com/news/4688345^{۱۱۰}

(به فارسی).

www.state.gov/remarks-to-the-media-3/^{۱۱۱}

www.ipinst.org/wp-content/uploads/2019/06/1906_Sanctions-and-Humanitarian-Action.pdf^{۱۱۲}

<https://en.mehrnews.com/news/156654/Zarif-publishes-list-of-Iranian-health-ministryrequirements>^{۱۱۳}

www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/gtsr_g18.pdf^{۱۱۴}

www.mofo.com/resources/insights/200331-us-sanctions-iran-coronavirus-problem.html^{۱۱۵}

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm1147>^{۱۱۶}

<https://eeas.europa.eu/delegations/japan/57475/statement-high-representative-vice-president-federicamogherini-creation-instrument-en>^{۱۱۷}

www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news/instex-transaction/2329744^{۱۱۸}

www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/iran/news/article/iran-instex-q-a-from-the-press-briefing31-mar-20^{۱۱۹}

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm890>^{۱۲۰}

www.europeanleadershipnetwork.org/commentary/as-iran-faces-virus-trump-admin-fails-to-usetouted-swiss-channel-to-ease-medical-exports/^{۱۲۱}

www.un.org/en/coronavirus/war-needs-war-time-plan-fight-it^{۱۲۲}

www.un.org/sg/en/content/sg/notecorrespondents/2020-03-24/note-correspondents-letter-the-secretary-general-g-20-members^{۱۲۳}

www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25744&LangID=E^{۱۲۴}

www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25769&LangID=E^{۱۲۵}

www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26393&LangID=E^{۱۲۶}

www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25761&LangID=E^{۱۲۷}

www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26155&LangID=E^{۱۲۸}

د. شرایط زندان

۳۶. زندان های دولتی با ازدحام جمعیت و نقایص بهداشتی طولانی مدت (رجوع شود به A/HRC/43/61)، مواجه بوده اند که طبق گزارش سازمان بهداشت جهانی، موانعی غیر قابل عبور برای مقابله با کووید-۱۹ هستند. تا ژوئن ۲۰۲۰، زندان ها ۲۱۱،۰۰۰ زندانی داشتند^{۱۲۲} که ۲،۵ برابر ظرفیت رسمی است^{۱۲۳}. ازدحام جمعیت فاصله گذاری اجتماعی را به ویژه پس از مه ۲۰۲۰ و بازگشت زندانیانی که به مرخصی رفته بودند، غیرممکن ساخته است^{۱۲۴}. قوه قضائیه اعلام کرد که ۹۵۰۰۰ زندانی بین ۸ ژوئیه و ۲۵ آگوست به مرخصی رفتند. دولت اظهار داشت که بیش از ۲۰۰،۰۰۰ نفر در هشت ماه گذشته از سیاست های مختلف برای آزادی موقت یا دائم بهره مند شده اند.

۳۷. کمبودهای زیرساختی مانع از اجرای توصیه جداسازی افراد در مکان های انفرادی می شود، این در حالی است که در برخی از زندان ها جداسازی هم گروهی هم رعایت نمی شود. گزارش می شود در زندان های برازجان و زنجان، زندانیان در حال بهبود یا کسانی که علائم کووید-۱۹ را داشتند در بندهای عادی نگهداری شدند^{۱۲۵}؛ وضع مشابهی در زندان وکیل آباد گزارش شد. غربالگری و قرنطینه بهداشتی در هنگام ورود به زندان به صورت غیر مستمر و ناهماهنگ انجام می شود و پروتکل های انتقال به دادگاه برای جلوگیری از شیوع بیماری وجود ندارد^{۱۲۶}. آزمایش زندانیان و درمان آنان به صورت محدود انجام می شود. موارد مشکوک به کووید-۱۹ تنها در صورت وخیم شدن وضع شان به درمانگاه های زندان فرستاده شده و در صورت بحرانی شدن شرایط شان به بیمارستان های خارج از زندان منتقل می شوند، که این رویه منجر به مرگ زندانیان می شود^{۱۲۷}. دولت این ادعاها را نپذیرفت و اظهار داشت که اقدامات جامع شناسایی، جداسازی و درمان را انجام داده است.

۳۸. نامه های محرمانه ای که مقامات ارشد زندان ها بین فوریه و ژوئیه ۲۰۲۰ ارسال کرده اند، نشان دهنده کمبود جدی تجهیزات محافظتی، محصولات ضد عفونی کننده و تجهیزات پزشکی ضروری است. نویسندگان نامه ها هشدار می دهند که عدم اتخاذ اقدامات لازم منجر به بروز "خطرات امنیتی" و "صدمات جبران ناپذیری" خواهد شد، و متذکر می شوند که با وجود درخواست های مکرر، وزارت بهداشت پاسخی نداده است^{۱۲۸}. در ژوئن ۲۰۲۰، کارکنان درمانگاه زندان ارومیه پس از ابتلای کارکنان به کووید-۱۹، دو بار اعتصاب کردند^{۱۲۹}. دولت این گزارش ها را تکذیب کرد. زندانیان همچنین به علت ناتوانی مقامات در رسیدگی به شرایط زندان و عدم آزادی زندانیان سیاسی تحت دستورات مرخصی از حبس، نامه هایی را ارسال کرده^{۱۳۰} و دست به اعتراض و اعتصاب غذا زدند. زندانیان عقیدتی و سیاسی به کووید-۱۹ مبتلا شده یا علائمی را

^{۱۲۲} www.irna.ir/news/83819418/

(به فارسی).

^{۱۲۳} www.tasnimnews.com/fa/news/1398/02/25/2011935/

(به فارسی).

^{۱۲۴} www.ilna.news/fa/tiny/news-958995

(به فارسی).

^{۱۲۵} <http://www.iranrights.org/library/document/3764>,

صفحه های ۸، ۹، ۱۱ و ۲۱.

^{۱۲۶} همان منبع، صفحه های ۱۳، ۲۰ و ۲۵؛

^{۱۲۷} www.hra-news.org/2020/hranews/a-26010/

(به فارسی).

^{۱۲۸} www.iranrights.org/library/document/3764,

صفحه ۲۲؛

^{۱۲۹} www.hra-news.org/2020/hranews/a-25693/.

^{۱۳۰} www.amnesty.org/download/Documents/MDE1328112020ENGLISH.PDF.

^{۱۲۹} www.hra-news.org/2020/hranews/a-25078/؛

^{۱۲۹} www.hra-news.org/2020/hranews/a-25332/

(هر دو به فارسی).

^{۱۳۰} رجوع شود به [https://www.iranrights.org/library/document/3764](http://www.iranrights.org/library/document/3764).

تجربه کرده اند در حالی که بسیاری از آنان یا از انجام آزمایش و درمان محروم شدند یا این خدمات را با متحمل شدن تاخیرهای غیر ضروری دریافت کردند. دولت اظهار داشت که مواد ضد عفونی کننده تهیه و مرتباً استفاده می شوند، زندانیان مبتلا جدا می شوند و موارد بحرانی به بیمارستان ها فرستاده می شوند. گزارشگر ویژه موکداً ابراز نگرانی می کند که بر خلاف میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و قانون ۲۴، بند ۱، از حداقل قوانین استاندارد ملل متحد برای درمان زندانیان (قوانین نلسون ماندلا)، تنها شماری اندک از مدافعان حقوق بشر و وکیلان، فعالان حقوق کار، روزنامه نگاران و اتباع دولتی و خارجی تحت بخشنامه های اخیر به مرخصی از زندان فرستاده شدند.

III. وضعیت زنان و دختران

۳۹. گزارشگر ویژه خاطر نشان می کند که جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق حقوق زنان برخی گام های مثبت برداشته است. این قدم ها شامل اصلاح قانون تابعیت است که برای زنان ایرانی که با مردان غیر ایرانی ازدواج می کنند، حق تقاضای تابعیت ایرانی برای فرزندان زیر ۱۸ سال شان را می دهد^{۱۳۱}. در نوامبر ۲۰۲۰، نخستین شناسنامه ملی تحت این اصلاحیه صادر شد^{۱۳۲}. از تلاش های دولت برای تهیه پیش نویس قوانین خشونت خانگی و قوانین ۲۰۱۹ که احکام سخت تری را برای حملات اسیدپاشی وضع می کنند، نیز استقبال می شود^{۱۳۳}. همچنین پیشرفت چشمگیری در زمینه فراهم آوردن دسترسی برابر به آموزش و پرورش حاصل شده است. نرخ باسوادی زنان تا ۲۰۱۶ به ۸۰٫۸ درصد^{۱۳۴} افزایش یافت و بیش از یک دهه است که تقریباً هیچ شکاف جنسیتی در ثبت نام در مدارس ابتدایی یا متوسطه وجود نداشته است^{۱۳۵}.

۴۰. علی رغم این پیشرفت ها، گزارشگر ویژه هنوز عمیقاً نگران تبعیض مداوم علیه زنان و دختران در زندگی عمومی و خصوصی است که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در قانون و عمل حفظ شده است. مواد ۲۰ و ۲۱ قانون اساسی ایران حمایت برابر از زن و مرد را در برابر قانون و تعهد دولت را برای تأمین حقوق زنان تضمین می کند. با این حال، تأمین این حقوق مشروط به "معیارهای اسلامی" است که توسط مقامات به گونه ای اجرا شده که باعث نقض و یا تضعیف کرامت زنان و حقوق بنیادی انسانی از جمله حق برابری و عدم تبعیض به صورتی که در تعهدات بین المللی حقوق بشر دولت شناخته شده، گردیده است. دولت اظهار داشت که معیارهای اسلامی تعریف شده و می تواند با توجه به نیازهای جامعه به روز شود.

چارچوب حقوقی بین المللی

۴۱. جمهوری اسلامی ایران میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی، میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و کنوانسیون حقوق کودک را تصویب کرده است که بر عدم تبعیض و برابری جنسیتی تأکید دارند. دولت کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان را تصویب نکرده است. جای تأسف است که دولت از ۱۴ توصیه ای که در سومین بررسی ادواری جهانی خود در باره تصویب کنوانسیون مذکور ارائه شده است، پشتیبانی نکرد ولی ۴ توصیه مربوطه را به صورت ناقص پشتیبانی کرد و یا مد نظر قرار داد. دولت اظهار داشت که مقاماتش در

صفحه ۳۳.

^{۱۳۱} www.independent.co.uk/news/world/middle-east/iran-mothers-citizenship-children-new-law-latesta9138206.html.

^{۱۳۲} <http://irangov.ir/detail/351448>.

^{۱۳۳} www.mizanonline.com/fa/news/564808/.

(به فارسی).

^{۱۳۴} <http://uis.unesco.org/en/country/ir>.

^{۱۳۵} www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/03/29/Islamic-Republic-of-Iran-Selected-Issues-45768.

حال بررسی موضوع الحاق به معاهدات بین المللی هستند. سایر تعهدات بین المللی حقوق بشر، دولت را به حصول اطمینان از برابری جنسیتی و عدم تبعیض ملزم می کنند.

تبعیض در قوانین خانواده

۴۲. گزارشگر ویژه از بابت وجود تبعیض قابل توجه در قانون خانواده علیه زنان و دختران از جمله قوانین مربوط به ازدواج، طلاق، حضانت و سرپرستی نگران است. طبق قوانین ایران، زن در صورتی که قبلاً ازدواج نکرده باشد، باید برای ازدواج از پدر یا پدربزرگ پدری خود اجازه بگیرد. اگرچه در صورتی که این اجازه به صورت غیر منطقی داده نشود، او می تواند برای اجازه ازدواج به دادگاه مراجعه کند^{۱۳۶}. ازدواج زن مسلمان با مرد غیر مسلمان غیرقانونی است^{۱۳۷} و ازدواج بین زن ایرانی و مرد غیر ایرانی به اجازه دولت نیاز دارد^{۱۳۸}. این مقررات با میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی مغایرت دارد^{۱۳۹}.

۴۳. نگران کننده است که سن قانونی ازدواج برای دختران در جمهوری اسلامی ایران ۱۳ سال است، و حتی دختران کم سن و سال تر مجاز به ازدواج با رضایت پدری و قضایی هستند^{۱۴۰}. این موضوع با تعهدات دولت طبق کنوانسیون حقوق کودک، که در آن کمیته حقوق کودک اکیداً توصیه کرده حداقل سن ازدواج در قانون و عمل برای دختران و پسران به ۱۸ سال افزایش یابد، سازگار نیست^{۱۴۱}. سازمان ملی ثبت احوال ۱۳۰۵۴ ازدواج دختران زیر ۱۳ سال را بین مارس ۲۰۱۸ تا مارس ۲۰۱۹ به ثبت رساند. این اعداد همچنان بالا باقی مانده است. در دسامبر ۲۰۱۹، یک معاون وزیر هشدار داد بانک هایی که بدون محدودیت سنی "وام ازدواج" پرداخت می کنند، شمار ازدواج های زود هنگام را افزایش داده اند. وی اظهار داشت، از مارس تا اوت ۲۰۱۹، تعداد ۴،۴۶۰ دختر زیر ۱۵ سال چنین وام هایی را دریافت کردند. اگر این روند ادامه یافته باشد، ۱۲،۰۰۰ دختر زیر ۱۵ سال در نیمه دوم مارس ۲۰۲۰ چنین وام هایی را دریافت کرده اند که نشان دهنده سه یا چهار برابر شدن ازدواج های زود هنگام بین دختران است. بین مارس و ژوئن ۲۰۲۰، شمار ۷،۳۲۳ ازدواج با دختران بین ۱۰ تا ۱۴ ساله ثبت شد^{۱۴۲}. ملاحظه گردید که رئیس جمهوری حسن روحانی با اعمال محدودیت های سنی برای پرداخت این وام ها به منظور کنترل این روند مداخله کرد، اما متأسفانه بانک ها از آن پیروی نمی کنند^{۱۴۳}. ازدواج کودکان با توجه به اینکه یک یا هر دو طرف رضایت کامل، آزادانه و آگاهانه را ابراز نکرده اند، نوعی ازدواج اجباری تلقی می شود^{۱۴۴}. دخترانی که زیر ۱۸ سال ازدواج می کنند بیشتر احتمال دارد خشونت خانگی را تجربه کنند^{۱۴۵}، به

^{۱۳۶} قانون مدنی، ماده ۱۰۴۳.

^{۱۳۷} همان منبع، ماده ۱۰۵۹.

^{۱۳۸} همان منبع، ماده ۱۰۶۰.

^{۱۳۹} کمیته حقوق بشر، توضیح عمومی شماره ۲۸ (۲۰۰۰) بند ۲۳.

^{۱۴۰} قانون مدنی، ماده ۱۰۴۱؛

https://iranhrdc.org/wp-content/uploads/pdf_en/LegalCom/Womens_Rights_Commentary_389929723.pdf.

^{۱۴۱} توضیح عمومی شماره ۴ (۲۰۰۳)، بند ۲۰.

^{۱۴۲} www.iranhumanrights.org/2020/12/easy-state-loans-prompting-surge-in-child-marriages-in-iran/؛

www.hamshahrionline.ir/news/474420/

(به فارسی).

^{۱۴۳} www.ima.ir/news/83824552/

(به فارسی)؛

www.iranhumanrights.org/2020/12/easy-state-loansprompting-surge-in-child-marriages-in-iran/.

^{۱۴۴} توصیه عمومی مشترک شماره ۳۱ از کمیته رفع تبعیض علیه زنان/توضیح عمومی شماره ۱۸ کمیته حقوق کودک (۲۰۱۹)، بند ۲۰.

^{۱۴۵} www.girlsnotbrides.org/wp-content/uploads/2019/10/Girls-Not-Brides-Child-Marriage-Violence-Against-Children-LR.pdf.

صورت مکرر قادر به ادامه تحصیل نیستند و از فعالیت های اجتماعی به حاشیه رانده می شوند^{۱۴۶}. یافته یک پژوهش حاکی است ۳۷/۵ درصد از افراد در معرض ازدواج کودکان، بی سواد بوده و تعداد قابل توجهی از آنان سوء استفاده خانگی را گزارش کردند^{۱۴۷}. دولت اشاره کرد که افزایش سن ازدواج ممکن است به افزایش تعداد ازدواج های به ثبت نرسیده منجر شود، با این وجود ازدواج افراد زیر ۱۸ سال را توصیه نمی کند. دولت ادعا کرد که آموزش قضایی منجر به عدم صدور مجوز ازدواج برای دختران زیر سن قانونی شده است. افزایش ندادن سن ازدواج تاثیر اقدامات انجام شده برای محافظت از زنان و دختران در برابر خشونت خانگی را تضعیف می کند و بر تحصیلات و دورنمای شغلی و استخدامی آنان تأثیر منفی می گذارد.

۴۴. مقررات قانونی همچنین باعث تداوم نابرابری جنسیتی بین زوجین شده است. شوهر نسبت به همسر خود دارای اختیار است، از جمله حق جلوگیری از اشتغال به حرفه ای که در نظر او با منافع خانوادگی یا حیثیت او در تناقض است^{۱۴۸}. زن برای گرفتن گذرنامه و سفر به خارج از کشور به رضایت شوهر نیاز دارد^{۱۴۹}. قانون ایران اجازه تعدد زوجات، از جمله تعدد نامحدود ازدواج موقت برای مدتی معین را به مرد می دهد^{۱۵۰}. کمیته حقوق بشر گفته است که تعدد زوجات و نیاز به رضایت شوهر برای گرفتن گذرنامه و سفر تبعیض آمیز است^{۱۵۱}. دولت اظهار داشت که تعدد زوجات رایج نیست و زن باید به ازدواج چند همسری رضایت دهد. در حالی که زن مستحق دریافت نفقه است، این امر منوط به آن است که او "وظایف" خود را، از جمله پاسخگویی به نیازهای جنسی شوهرش، انجام دهد^{۱۵۲}. شوهران حق مطلق و بی چون و چرای طلاق را دارند^{۱۵۳}؛ در حالی که زنان فقط می توانند به دلایل محدودی از جمله اعتیاد شوهر، حبس یا خودداری وی از تأمین مالی به دادگاه تقاضای طلاق دهند^{۱۵۴}. زنان باید سطح غیر قابل تحملی از آزار توسط شوهر را اثبات کنند تا بتوانند به طور موفقیت آمیز روی خشونت خانگی به عنوان علتی برای طلاق حساب کنند^{۱۵۵}. زنانی که به دنبال گرفتن طلاق هستند، برای کسب توافق همسر خود معمولاً باید از مطالبات مالی خود، مانند دریافت نفقه، صرف نظر کنند^{۱۵۶}.

۴۵. پدر تنها سرپرست قانونی پیش فرض است که اختیار اصلی را در کلیه تصمیمات مهم و امور مالی زندگی فرزندش دارد. در غیاب وی، سرپرستی قانونی به پدر بزرگ پدری منتقل می شود^{۱۵۷}. دولت اظهار داشت در صورتی که پدر مسئولیت های خود را انجام ندهد، بستگان می توانند برای عزل وی به عنوان سرپرست به دادگاه مراجعه کنند. پس از طلاق، مادر تا ۷ سالگی حضانت جسمی کودک را دارد. پس از این سن،

^{۱۴۶} کمیته حقوق کودک، توضیح عمومی شماره ۴ (۲۰۰۳)، بند ۲۰.

^{۱۴۷} https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2019/09/MRG_CFR_Iran_EN_Sept191.pdf.

^{۱۴۸} قانون مدنی، ماده ۱۱۱۷.

^{۱۴۹} قانون گذرنامه ۱۹۷۳، ماده ۱۸؛

www.hrw.org/report/2017/05/25/its-mens-club/discrimination-against-women-irans-job-market.

^{۱۵۰} <https://www1.essex.ac.uk/hri/documents/legal-status-women.pdf>,

صفحه ۲۴.

^{۱۵۱} توضیح عمومی شماره ۲۸ (۲۰۰۰)، بندهای ۱۶ و ۲۴.

^{۱۵۲} قانون مدنی، ماده ۱۱۰۸.

^{۱۵۳} همان منبع، ماده ۱۱۳۳.

^{۱۵۴} همان منبع، ماده ۱۱۱۹، ۱۱۲۹ و ۱۱۳۰؛

https://minorityrights.org/wpcontent/uploads/2019/09/MRG_CFR_Iran_EN_Sept191.pdf.

^{۱۵۵} https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2019/09/MRG_CFR_Iran_EN_Sept191.pdf,

صفحه ۲۹.

^{۱۵۶} همان منبع؛

www.idrc.ca/en/book/feminist-advocacy-family-law-and-violence-against-womeninternational-perspectives,

صفحه های ۷۶ و ۸۴.

^{۱۵۷} قانون مدنی، ماده ۱۱۸۰.

حضانت به پدر منتقل می شود^{۱۵۸}. دولت اظهار داشت که حق پدر مطلق نیست. اگر اختلاف نظر وجود داشته باشد، دادگاه خانواده با توجه بهترین مصلحت کودک تصمیم خواهد گرفت. اگر مادر مجدداً ازدواج کند، حضانت وی به صورت خودکار از بین می رود، اما این امر درباره پدر صدق نمی کند^{۱۵۹}.

تبعیض در قانون کیفری

۴۶. همان طور که پیشتر ذکر شد، سن مسئولیت کیفری در جمهوری اسلامی ایران، که بر اساس سن بلوغ است، برای دختران ۹ سال قمری در نظر گرفته می شود. این در حالی است که این سن در پسران برای جرائم قصاص یا حدود ۱۵ سال قمری است^{۱۶۰}. تبعیض جنسیتی در سن به موارد نقض جدی اعمال مجازات اعدام برای کودکان بزهکار می افزاید. نگران کننده است دخترانی که به عنوان مجرم کودک جرمی مرتکب شدند در سال های اخیر اعدام شده اند، از جمله برخی از آنان که در کودکی به اجبار ازدواج کرده بودند و از خشونت خانگی رنج برده بودند. در ۲۰۱۸، محبوبه مفیدی، که در ۱۳ سالگی ازدواج کرده بود، به اتهام قتل همسرش در ۱۷ سالگی اعدام شد (رجوع شود به A/HRC/40/67). زینب سیکانوند، که در ۱۵ سالگی ازدواج کرده بود، شوهرش را چنانچه ادعا شده در ۱۷ سالگی به قتل رساند و اعدام شد^{۱۶۱}. او اتهامات خشونت خانگی را علیه شوهرش مطرح کرده بود.

۴۷. نظام عدالت کیفری بین زن و مرد در زمینه پرداخت دیه (خون بها) تبعیض قائل می شود. در قانون مجازات آمده است که مبلغ دیه پرداختی به عنوان غرامت برای قربانی زن نصف مرد است (ماده ۵۵۰). علیرغم تغییرات در قانون گذاری و حکم دیوان عالی در ژوئیه ۲۰۱۹، که مقرر می کند مابه التفاوت دیه توسط یک صندوق دولتی پرداخت شود، مقررات تبعیض آمیز با برجاست. با ملزم کردن مرتکب جرم به پرداخت تنها نیمی از دیه، دولت در عمل ارزش زندگی زن را به نیمی از زندگی مرد کاهش می دهد، و متعاقباً زنان را در مقابل جرم آسیب پذیرتر می کند^{۱۶۲}. به همین ترتیب، در بسیاری از روندهای قانونی، ارزش شهادت یک زن نصف ارزش شهادت مرد است^{۱۶۳}. معمولاً شهادت شاهدان مذکر نیاز است^{۱۶۴}. و در بیشتر پرونده های مدنی مدرک مورد نیاز، شهادت دو مرد، یا یک مرد و دو زن است^{۱۶۵}. مقررات تبعیض آمیز بر اساس جنسیت در نظام حقوقی، نقض آشکار میثاق بین المللی درباره حقوق مدنی و سیاسی است^{۱۶۶}.

^{۱۵۸} همان منبع، ماده ۱۱۶۹.

^{۱۵۹} همان منبع، ماده ۱۱۷۰.

^{۱۶۰} قانون مجازات کیفری، ماده ۱۴۷؛

www.essex.ac.uk/hri/documents/legal-status-child.pdf,

صفحه های ۲۴ تا ۲۵.

^{۱۶۱} www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23689&LangID=E.

^{۱۶۲} <https://iranhumanrights.org/2019/08/blood-money-paid-for-a-woman-in-iran-is-still-half-that-paid-for-a-man-despite-new-ruling/>.

^{۱۶۳} https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2019/09/MRG_CFR_Iran_EN_Sept191.pdf,

صفحه ۸.

^{۱۶۴} قانون مجازات کیفری، ماده ۱۹۹.

^{۱۶۵} قوانین روندهای مدنی، ماده ۲۳۰.

^{۱۶۶} کمیته حقوق بشر، توضیح عمومی شماره ۲۸ (۲۰۰۰) بند ۲۳، توضیح عمومی شماره ۳۲ (۲۰۰۷)، بند ۶۵.

خشونت علیه زنان

۴۸. ارزش های مردسالارانه و رفتارهای زن ستیزانه در بسیاری از بخشهای زندگی خانوادگی ایرانی نفوذ کرده است^{۱۶۷}. این موضوع به همراه مقررات و شروط قانونی تبعیض آمیز، که در گزارش حاضر ذکر شده است، آسیب پذیری زنان را در برابر خشونت و آزار خانگی تشدید می کند. نظام های حمایت از نجات یافتگان از خشونت خانگی کافی نیستند. دستگاه های مجری قانون معمولاً حاضر نیستند در چنین مواردی مداخله کنند، و به طور مرسوم از وساطت برای حل آنها استفاده می کنند. این موضوع حتی وقتی زنی ادعا می کند جانش در معرض تهدید است، صدق می کند^{۱۶۸}. ۲۸ سرپناهی^{۱۶۹} که در ۲۷ استان از ۳۱ استان کشور از ۲۰۱۴ تأسیس شده است، ظرفیت پشتیبانی طولانی مدت از قربانیان را ندارد و بیشتر بر آشتی دادن و بازگرداندن قربانیان به خانه تمرکز دارد^{۱۷۰}. دولت ادعا کرد که مراقبت خانوادگی به این معنی است که تقاضا برای سرپناه محدود است، اما در صورت لزوم هماهنگی های لازم در دسترس خواهد بود. یک خط تلفن و ۳۵۸ واحد اورژانس اجتماعی در سراسر کشور ایجاد شده است تا به مسائل اجتماعی، از جمله اقدام برای خودکشی و خشونت خانگی، پاسخ دهد. طبق گزارش سازمان بهزیستی کشور، ۸ درصد تماس ها با خط تلفن و ۱۰ درصد مراجعات حضوری به واحدهای اورژانس اجتماعی درباره خشونت علیه زنان است^{۱۷۱}.

۴۹. قابل توجه است که لایحه حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت، که برای نخستین بار در ۲۰۱۵ به مجلس ارائه شد و در حال حاضر به کمیته لایحه داده شده است، برخی از انواع خشونت علیه زنان را جرم تلقی می کند. نقایص متعددی در پیش نویس فعلی وجود دارد، از جمله نیاز قربانی به گذراندن "دوره صلح و سازش" نزد شورای حل اختلاف پیش از طرح دعوی در دادگاه. این شرط در صورت اجرا قربانی را در معرض خطر خشونت بیشتر قرار داده و امکان رسیدگی قضایی به اقدامات شخص مرتکب شونده و پاسخگویی و مسئولیت پذیری او را از بین می برد. دولت ادعا کرد که روند سازش اجباری نیست. برخی دیگر از مقررات مشکل دار پیش نویس عبارتند از نیاز به وجود سه محکومیت قطعی جداگانه برای اعمال خشونت آمیز قبل از اقدام همسر برای طلاق و در نظر گرفتن مجازات کمتر برای قتل در اثر خشونت خانگی نسبت به سایر موارد قتل^{۱۷۲}.

۵۰. کمیته حقوق بشر تأکید کرده است که کشورهای عضو موظف هستند اقدامات ویژه را برای حفاظت از افراد در موقعیت های آسیب پذیر، از جمله قربانیان خشونت مرتبط با جنسیت، اتخاذ کنند^{۱۷۳}. تعرض جنسی به عنوان یک جرم مشخص تحت قانون جزا شناخته نمی شود. تجاوز جنسی به عنوان زنا (روابط جنسی غیرقانونی)، که جرمی دارای حکم اعدام است، قابل پیگرد قانونی می باشد، اما تعریف محدود زنا در قانون مجازات اعمال جنسی اجباری دیگری را که به مثابه تجاوز جنسی هستند، استثنا می کند. اعمال مستثنا شده فقط تحت ماده ۶۳۷

^{۱۶۷} <https://iranhumanrights.org/2018/11/iran-must-pass-legislation-to-protect-women-against-violence/>.

^{۱۶۸} www.idrc.ca/en/book/feminist-advocacy-family-law-and-violence-against-women-internationalperspectives,

صفحه ۷۶.

^{۱۶۹} A/HRC/WG.6/34/IRN/1

همچنین رجوع شود به www.eghtesadonline.com/n/2GS3

(به فارسی).

^{۱۷۰} www.hamshahrionline.ir/x66FG;

<https://www.radiozamaneh.com/488134>

(به فارسی).

^{۱۷۱} www.yjc.ir/fa/news/7250364

(به فارسی).

^{۱۷۲} رجوع شود به <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25651>

^{۱۷۳} توضیح عمومی شماره ۳۶ (۲۰۱۸)، بند ۲۳.

قانون مجازات، که کیفر ۹۹ ضربه شلاق را در نظر می‌گیرد، قابل پیگرد قانونی است^{۱۷۴}. گزارشگر ویژه با مجازات اعدام و شلاق مخالف است، اما در راستای اصلاح این احکام توصیه می‌کند که تعریف زنا به گونه‌ای گسترش یابد که سایر اعمال جنسی اجباری را شامل شود. پیش‌نویس لایحه فعلی در حمایت از زنان در برابر خشونت همچنان تجاوز جنسی را در دو دسته محدود زنا و غیر زنا طبقه‌بندی می‌کند. قربانیان برای اثبات جرم با موانع متعددی، به علت نیاز به الزامات اثباتی زیاد برای اثبات تجاوز جنسی، روبرو هستند. از آنجا که روابط جنسی خارج از ازدواج در زمره اعمال مجرمانه تلقی می‌شود، گزارش کردن تجاوز جنسی می‌تواند آنان را در معرض پیگرد قانونی قرار دهد. روایات قربانیان نشان می‌دهد که مقامات معمولاً درباره ادعاهای قربانیان تحقیق نمی‌کنند^{۱۷۵}. علاوه بر این، در جریان جنبش شبکه‌های اجتماعی «هشتگ من هم» (#MeToo) در کشور در اوت ۲۰۲۰، که منجر به یک مورد دستگیری شد^{۱۷۶}، قربانیان بسیاری نسبت به طرح اتهام و شکایت اظهار عدم تمایل کردند زیرا با تنبیه مجرم از طریق مجازات اعدام مخالف بودند^{۱۷۷}. دولت اظهار داشت که نظام حقوقی اش یکی از جدی‌ترین‌ها در رسیدگی به جرایم جنسی است.

۵۱. به قتل رسیدن رومینا اشرفی ۱۳ ساله توسط پدرش در ۲۰۱۹ یک یادآوری غم‌انگیز از گستردگی ادامه دار انجام قتل‌های به اصطلاح ناموسی بود، اما چنین جنایاتی کم گزارش می‌شوند. تخمین زده می‌شود که سالانه بین ۳۷۵ تا ۴۵۰ قتل ناموسی رخ می‌دهد^{۱۷۸}. گزارشگر ویژه درباره قوانینی که مرتکبین چنین جرائمی را تبرئه می‌کند و یا مجازاتشان را کاهش می‌دهد، ابراز نگرانی کرده و هشدار می‌دهد. برای مسئولیت کیفری و قصاص مردی که شاهد ارتکاب زنا توسط همسرش بوده و یکی از طرف‌ها یا هر دو را می‌کشد و مورد حمله قرار می‌دهد، معافیت‌هایی در نظر گرفته شده است^{۱۷۹}. قانون مجازات برای مردانی که فرزندان یا نوه‌های خود را می‌کشند معافیت‌هایی ایجاد کرده است. پدر خانم اشرفی در دادگاه اظهار داشت از آنجا که قانون کیفر سختی ندارد، دخترش را به قتل رسانده است. چنین حوادثی بر ناتوانی قانون در حمایت از قربانیان و مجازات مرتکبان جنایات ناموسی صحنه می‌گذارد. نهادهای معاهده‌ای اعلام کرده‌اند قوانینی که مسئولیت کیفری جنایات به اصطلاح ناموسی را تبرئه کرده یا مورد تخفیف قرار می‌دهند، باید حذف شوند و لازم است چارچوبی جامع برای جلوگیری از وقوع آنها ایجاد شود^{۱۸۰}. دولت اظهار داشت که طرح‌های ابتکاری برای به‌روزرسانی قوانین در این زمینه در دست بررسی است.

مدافعان حقوق زنان

۵۲. زنان ایرانی نقش برجسته‌ای در دفاع از حقوق بشر دارند. گزارشگر ویژه همچنان از آزار و اذیت، دستگیری و حبس مدافعان حقوق زنان، اعم از زن و مرد، از جمله کسانی که علیه قوانین حجاب اجباری مبارزه می‌کنند نگران است. طبق قانون مجازات (ماده ۶۳۸)، زنانی که حجاب ندارند ممکن است تا دو ماه حبس یا تا ۵۰۰،۰۰۰ ریال جریمه نقدی (۱۲ دلار) را متحمل شوند. با این حال، در عمل، مدافعان حقوق زنان به اتهام انجام جرایم اخلاقی و اخلال در امنیت ملی، که مجازات‌های سنگین‌تری دارند، محکوم شده‌اند^{۱۸۱}. کمیته حقوق بشر تأکید کرده است قوانینی که مقرر می‌کنند زنان چه چیزی را می‌توانند در ملاء عام بپوشند، می‌توانند چندین حق را که توسط میثاق بین‌المللی

^{۱۷۴} <https://iranhrdc.org/en/wp-content/uploads/Access-to-Justice-for-Victims-of-Sexual-Violence-in-IranFinal.pdf>,

صفحه هفتم.

^{۱۷۵} همان منبع.

^{۱۷۶} www.hrw.org/news/2020/09/09/iran-having-its-metoo-moment.

^{۱۷۷} www.trtworld.com/magazine/iran-s-metoo-opens-long-overdue-discussion-on-sexual-abuse-40107.

^{۱۷۸} www.hra-news.org/2020/hranews/a-25265/

(به فارسی).

^{۱۷۹} قانون مجازات کیفری، ماده ۶۳۰.

^{۱۸۰} توصیه کلی مشترک شماره ۳۱/توضیح عمومی شماره ۱۸ (۲۰۱۹)، بندهای ۳۳ و ۳۵ (ج)، توضیح عمومی شماره ۲۸ (۲۰۰۰)، بند ۱۳.

^{۱۸۱} <https://iranhumanrights.org/2019/08/three-women-issued-lengthy-prison-sentences-for-peacefully-protesting-irans-mandatory-hijab-law/>.

حقوق مدنی و سیاسی تضمین شده است، نقض کنند، از جمله حقوق عدم تبعیض، آزادی بیان، و آزادی حرکت وقتی که نقض چنین قوانینی منجر به دستگیری یا بازداشت شود^{۱۸۲}. برای توجیه تبعیض علیه زنان نمی توان به حق آزادی دین تکیه کرد^{۱۸۳}.

۵۳. پلیس، شبه نظامیان بسیج و پلیس اخلاق خودسر قوانین حجاب اجباری را اجرا می کنند. بر اساس گزارش ها، اجرای خودسرانه عدالت منجر به خشونت علیه زنان، از جمله اسیدپاشی و مرگ شده است. پرونده ای نمادین در این زمینه به اسید پاشی ها در اکتبر ۲۰۱۴ علیه حداقل شش زن در اصفهان مربوط می شود. این نگرانی وجود دارد که حملات یاد شده به تصویب طرحی با موضوع اخلاق در مجلس (A/HRC/28/26، بند ۳۱) در ۲۰۱۸ مربوط بوده است. قوه قضائیه پرونده را بدون یافتن عاملان آن مختومه اعلام کرد^{۱۸۴}. برخی اظهارات رسمی حملات علیه زنان را تشویق می کند. در اکتبر ۲۰۲۰، دو امام جمعه، از جمله عضوی از مجلس خبرگان، از جامعه خواستند که محیط را برای زنانی که قوانین حجاب را رعایت نمی کنند، ناامن کند^{۱۸۵}. داده های جمع آوری شده بین ۲۰۰۳ و ۲۰۱۳ نشان می دهد که ۳۰،۰۰۰ زن به خاطر نقض قوانین حجاب اجباری دستگیر شدند و ۴،۳۵۸ پرونده در این ارتباط به قوه قضائیه ارجاع شده است^{۱۸۶}.

۵۴. مقامات به دستگیری و زندانی کردن مدافعان حقوق زنان که حجاب اجباری را به چالش کشیده اند، ادامه می دهند. در آوریل ۲۰۱۹، یاسمن آریانی، منیره عربشاهی و مژگان کشاورز پس از اعتراض علنی به قوانین حجاب اجباری در روز جهانی زن دستگیر شدند (A/74/273، بند ۳۷). آنان در جولای ۲۰۱۹ به اتهامات اخلاق در امنیت ملی و اخلاقی به زندان محکوم شدند^{۱۸۷}. در ۵ فوریه ۲۰۲۰، دادگاه تجدید نظر مجازات آنان را کاهش داد، اما احکام زندان بیش از ۹ سال، برای خانم آریانی و خانم عربشاهی، و ۱۲ سال، برای خانم کشاورز، را تأیید کرد^{۱۸۸}. دولت اظهار داشت که هر سه نفر به پنج سال و نیم حبس محکوم شدند. در ۲۱ اکتبر ۲۰۲۰، خانم ها آریانی و عربشاهی به زندان کچوئی در استان البرز منتقل شدند^{۱۸۹}. مقامات صبا کردافشاری را در ۱ ژوئن ۲۰۱۹ به جرم شرکت در کارزاری علیه حجاب اجباری^{۱۹۰} و ارسال ویدیو به حساب شبکه های اجتماعی مسیح علینژاد، مبارز حقوق زنان، دستگیر کردند. خانم افشاری بازجویی شد و سپس به مدت ۱۱ روز در حبس انفرادی بود. گزارش شده به او گفته شده بود در صورت عدم اعتراف، پدرش کشته و مادرش دستگیر می شود و تمام عکس های خصوصی در تلفنش نیز منتشر می شود. در اوت ۲۰۱۹، او به سه اتهام مربوط به اخلاق امنیت ملی و اخلاقی به ۲۴ سال زندان محکوم شد. اگرچه دولت تأیید کرد که دادگاه تجدیدنظر بعدها او را از برخی اتهامات تبرئه کرد و مجازاتش را کاهش داد، اما در مه ۲۰۲۰، وکیل وی اعلام کرد که این کاهش مجازات به صورت غیرقانونی نقض شده است^{۱۹۱}. در ۹ نوامبر ۲۰۲۰، دادگاه عالی درخواست دادرسی مجدد وی را رد کرد^{۱۹۲}. در ژوئیه

^{۱۸۲} توضیح عمومی شماره ۲۸ (۲۰۰۰)، بند ۱۳.

^{۱۸۳} همان منبع، بند ۱۳.

^{۱۸۴} <https://iranhumanrights.org/2018/07/iranian-judiciary-closes-acid-attack-cases-with-no-convictions-but-promises-victims-compensation/>.
^{۱۸۵} <https://aftabnews.ir/fa/news/674214/>

(به فارسی).

^{۱۸۶} <https://justice4iran.org/wp-content/uploads/2014/03/Hejab-Report-JFI-English.pdf>,

صفحه های ۱۸ تا ۱۹.

^{۱۸۷} www.hrw.org/news/2019/08/06/iranian-women-rebel-against-dress-code.

^{۱۸۸} https://iranhr.net/media/files/HRD_Report_Iran_Human_Rights_Eng.pdf,

صفحه های ۴۴ تا ۴۶.

^{۱۸۹} همان منبع، صفحه های ۴۴ تا ۴۵.

^{۱۹۰} www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/iran-sentencing-of-mses-saba-kord-afshari-yassmanaryani-monireh.

^{۱۹۱} www.amnesty.org/download/Documents/MDE1326532020ENGLISH.pdf.

^{۱۹۲} www.frontlinedefenders.org/en/case/womens-rights-defender-saba-kord-afshari-sentenced-15-yearsprison.

۲۰۱۹، قوه قضاییه اعلام کرد به اشتراک گذاشتن فیلم هایی از زنان در هنگام برداشتن روسری منجر به احکام تا حداکثر ۱۰ سال زندان می شود.^{۱۹۳} فرهاد میثمی، فعال حقوق زنان، به اتهام مربوط به مبارزات برابری جنسیتی از ۲۰۱۸ به صورت خودسرانه زندانی شده است.

تبعیض در موقعیت سیاسی و قضایی

۵۵. تبعیض جنسیتی در انتصابات سیاسی و قضایی فراگیر است، به صورتی که جمهوری اسلامی ایران در ۲۰۲۰ در بین ۱۹۳ کشور رتبه ۱۸۱ را در زمینه حضور زنان داشت.^{۱۹۴} تقریباً هیچ زنی در سمت های تصمیم گیری ارشد حضور ندارد، و مناصب مقام رهبری، رئیس جمهوری، رئیس قوه قضاییه، دادستان کل کشور و رئیس دیوان عالی کشور هرگز در اختیار زنی نبوده است و هیچ زنی به عضویت شورای نگهبان با ۱۲ عضو در نیامده است. در حالی که هیچ محدودیت قانونی در حق رأی دادن یا نامزدی برای شوراها یا شهر یا مجلس وجود ندارد، حضور زنان ضعیف است. شورای نگهبان ۶۰ درصد از نامزدهای زن را برای انتخابات مجلس در فوریه ۲۰۲۰ رد صلاحیت کرد، و همان گونه که توسط دولت تأیید شد، فقط ۱۶ کرسی از ۲۹۰ کرسی مجلس توسط زنان تصاحب شد.^{۱۹۵}

۵۶. دولت اقداماتی را برای افزایش حضور زنان در قوه مجریه انجام داده است. در ۲۰۱۷، دولت تصمیمی را تصویب کرد تا ۳۰ درصد از موقعیت های مدیریتی بخش دولتی را به جوانان و زنان اختصاص دهد، که منجر به افزایش ۳۵ درصدی بین ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۹ در انتصاب زنان شد. علی رغم این پیشرفت ها، این تصمیم در اکتبر ۲۰۲۰ توسط دیوان عدالت اداری لغو شد.^{۱۹۶} دولت اظهار داشت تصمیم به این علت برگردانده شده که غیرعادلانه و تبعیض آمیز تشخیص داده شده بود. علاوه بر این، جای تأسف دارد که زنان فاقد صلاحیت برای قاضی شدن شمرده می شوند. در حالی که زنان می توانند به عنوان مشاورین حقوقی منصوب شوند، بر دادرسی ها نظارت کنند و در هیئت های تجدید نظر سه نفره حضور داشته باشند، قوانین ایران آنان را از صدور حکم نهایی منع کرده است.^{۱۹۷}

تبعیض در استخدام

۵۷. دسترسی زنان به مشاغل رسمی محدود است، و ۲۹،۷ درصد از زنان بین ۱۸ تا ۳۵ سال در ۲۰۱۹ بیکار بودند. با وجود پیشرفت های عمده در امر آموزش، مشارکت نیروی کار زن در کشور ۱۷ درصد است.^{۱۹۸} اکثریت زنان شاغل در بخش غیررسمی با حداقل حمایت قانون کار استخدام هستند.^{۱۹۹} زنان فارغ التحصیل دانشگاهی ۶۷،۵ درصد از کل افراد بیکار را تشکیل می دهند.^{۲۰۰} زنان دارای پیشینه گروه های اقلیت

^{۱۹۳} www.independent.co.uk/news/world/middle-east/iran-headscarf-protest-women-prison-whitewednesdays-mas-ih-alinejad-a9025431.html.

^{۱۹۴} www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/03/women-in-politics-map-2020.

^{۱۹۵} https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/IRN/INT_CCPR_NGO_IRN_42317_E.pdf.

صفحه ۱۹.

^{۱۹۶} www.radiozamaneh.com/552383

(به فارسی).

^{۱۹۷} <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/90547>

(به فارسی)؛

^{۱۹۸} https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/IRN/INT_CCPR_NGO_IRN_42317_E.pdf,

صفحه ۲۰.

^{۱۹۸} www.amar.org.ir/Portals/1/releases/lfs/LFS-1398.pdf,

جدول ۱.

^{۱۹۹} www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/iran0517_web_11.pdf,

با تبعیض تقاطعی روبرو هستند و بالاترین نرخ بیکاری در استان هایی یافت می شود که بیشتر جمعیت آن ها را اقلیت های قومی و مذهبی تشکیل می دهند.^{۲۰۱} دولت اظهار داشت که برنامه های متعددی را برای تقویت اشتغال و کارآفرینی زنان آغاز کرده است.

۵۸. قانون کار تنها زمانی امتیاز داشتن حمایت برابر و انتخاب آزاد شغل را به مردان و زنان می دهد که این موضوع با ارزش های اسلامی، منافع عمومی و حقوق دیگران مغایرت نداشته باشد (ماده ۶). با این حال، قانون کار زنان را از مشاغل خطرناک، سخت و زیان آور منع می کند (ماده ۷۵). هنجارهای فرهنگی و اجتماعی، و شیوه های اداری، به ارجحیت گسترده انتخاب مردان هنگام استخدام اشاره دارد. در ژوئیه ۲۰۱۴، شهرداری تهران اعلام کرد که مردان جایگزین تمام منشی ها و مدیران دفتر زن می شوند. در همان سال، رئیس پلیس اماکن عمومی ایران اعلام کرد که کار در کافه ها و رستوران های سنتی برای زنان ممنوع است. موارد مشابهی از حذف بر اساس جنسیت در مورد مشاغل مربوط به خدمات عمومی انجام شده و تعداد زنان شاغل در این بخش را کاهش داده است.^{۲۰۲}

۵۹. همان طور که پیشتر ذکر شد، قانون مدنی به شوهران این حق را می دهد تا همسران خود را از انجام مشاغلی که بر خلاف مصالح خانوادگی یا حیثیت آنان است، منع کنند. برخی کارفرمایان از زنان متاهل می خواهند تا برای استخدام اجازه نامه همسر خود را ارائه کنند. این الزام که زنان برای سفر به خارج از کشور به مجوز احتیاج دارند به این معنی است که کارفرمایی که کسب و کارشان در خارج از کشور است تمایلی به استخدام آنان ندارند.^{۲۰۳} بر اساس قانونی که در ژانویه ۲۰۱۷ تصویب شد، زنان حق استفاده از ۹ ماه مرخصی زایمان را دارند. اما بسیاری از آنان پس از بازگشت به کار اخراج شده اند.^{۲۰۴} در قانون کار گفته شده است کارفرمایان باید به ازای کار برابر به زنان و مردان دستمزد برابر بپردازند (ماده ۳۸). با این حال، در عمل، زنان حقوق کمتری را برای سطح مشابهی از کار دریافت می کنند.

ورزش و فرهنگ

۶۰. محدودیت ها در زمینه مشارکت زنان و دختران در زندگی ورزشی و فرهنگی ادامه دارد. در ژانویه ۲۰۲۰، کیمیا علیزاده، اولین زن برنده مدال المپیک کشور، اعلام کرد برای همیشه جمهوری اسلامی ایران را ترک کرده است و علت اصلی تصمیم خود را تبعیض جنسیتی مقامات عنوان کرد.^{۲۰۵} پخش اکثر ورزش های زنان از تلویزیون حکومتی ممنوع است.^{۲۰۶} مشارکت زنان در در فعالیت های تفریحی نیز محدود شده است. در ۱۴ مه ۲۰۱۹، دادستان اصفهان اظهار داشت که زنان از دوچرخه سواری منع شده اند. دولت اظهار داشت این ممنوعیت به دلایل ایمنی بوده است.^{۲۰۷} دولت اظهار داشت که ده ها فدراسیون ورزشی وجود دارد و اینکه بیش از ۱۰۰،۰۰۰ زن ورزشکار ایرانی در رقابت های ورزشی داخلی و بین المللی شرکت می کنند.

صفحه های ۲۰ تا ۲۱.

www.amar.org.ir/Portals/1/releases/lfs/LFS-1398.pdf,^{۲۰۰}

جدول ۱.

^{۲۰۱} همان منبع، جدول ۳.

https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2019/09/MRG_CFR_Iran_EN_Sept191.pdf,^{۲۰۲}

صفحه ۲۲.

https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2019/09/MRG_CFR_Iran_EN_Sept191.pdf,^{۲۰۳}

صفحه ۲۴.

https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2019/09/MRG_CFR_Iran_EN_Sept191.pdf,^{۲۰۴}

صفحه ۲۴.

<https://apnews.com/article/1211a66e166b79e032386dea8109d659>.^{۲۰۵}

<https://observers.france24.com/en/20181002-iran-doesnt-broadcast-women-sports-fans-create-own-coverage-social-media>.^{۲۰۶}

<https://iranhumanrights.org/2019/05/is-fahan-prosecutor-bans-sinful-act-of-women-riding-bicycles/>.^{۲۰۷}

۶۱. ممنوعیت حضور زنان در رویدادهای ورزشی اگر چه در قانون نوشته نشده است، از ۱۹۸۱ در عمل اجرا شده است. چند مورد استثنا در سال های اخیر رخ داده است^{۲۰۸} که در آخرین آنها بیش از ۳،۰۰۰ زن در اکتبر ۲۰۱۹ مجاز به حضور در یک مسابقه فوتبال شدند. با این وجود تعداد بلیت های زنان محدود بود^{۲۰۹} و دولت تغییری دائمی در سیاستش نشان نداد. زنان مکرراً محدودیت در توانایی ورود به استادیوم ها را از طریق تظاهرات مسالمت آمیز یا ورود به صورت ناشناس به چالش کشیده اند، و در نتیجه بسیاری از آنان دستگیر شده اند. مجوز حضور زنان در مسابقه اکتبر ۲۰۱۹ در پی اعتراض ها به مرگ سحر خدایاری اعطا شد. خانم خدایاری به علت پوشیدن لباس مردانه برای شرکت در یک مسابقه فوتبال دستگیر شده بود. او در سپتامبر ۲۰۱۹ پس از شنیدن این که به علت این کار زندانی خواهد شد، خود را آتش زد و درگذشت^{۲۱۰}. در مارس ۲۰۱۸، طبق گزارش ها، حدود ۳۵ زن به جرم تلاش برای حضور در مسابقه دستگیر شدند^{۲۱۱} و در اوت ۲۰۱۹ حداقل ۴ زن پس از تلاش برای ورود به یک استادیوم با لباس مردانه دستگیر شدند و برای چند روز در بازداشت بودند^{۲۱۲}.

۶۲. زنان همچنان با محدودیت در فعالیت های فرهنگی، از جمله آواز خواندن روبرو هستند^{۲۱۳}. زنان مجاز به اجرای عمومی هستند اما فقط به عنوان بخشی از گروه کر یا فقط برای مخاطبان زن. طبق گزارش ها، هنرمندانی به علت اجرای برنامه با زنان خواننده با محدودیت و دستگیری روبرو شده اند. گزارش می شود نگار معظم در مه ۲۰۱۹ پس از خواندن انفرادی برای گردشگران در اصفهان به دادگاه احضار شد^{۲۱۴}. دولت اظهار داشت که وی به یک سال حبس محکوم شده بود اما بعداً تبرئه و آزاد شد. علی قمصری، نوازنده، پس از همراهی با یک خواننده زن در کنسرتی در ۷ ژانویه ۲۰۲۰ از اجرا منع شد^{۲۱۵}. در اوت ۲۰۲۰، مهدی رجیبیان، نوازنده، پس از حضور زنان رقصنده و خواننده در اجرای خود، به اتهام اخلاقی دستگیر شد^{۲۱۶}. دولت اظهار داشت او ۵۰،۰۰۰ تومان جریمه شده است. کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اظهار داشت که حق شرکت در زندگی فرهنگی ایجاب می کند که تمام محدودیت های قانونی، نهادی و عرفی بر سر راه مشارکت زنان در چنین فعالیت هایی برداشته شود^{۲۱۷}.

IV. توصیه ها

الف. وضع حقوق بشر

۶۳. گزارشگر ویژه به دولت، قوه قضائیه و/یا مجلس توصیه می کند:

-
- www.iranhumanrights.org/2018/10/iranian-women-attend-mens-soccer-game-standing-firm-against-state-ban-and-hardline-threats/^{۲۰۸};
  - www.iranhumanrights.org/2018/06/iran-spain-match-aftermath-willirans-ban-on-women-in-sports-stadiums-finally-be-lifted/;
  - www.iranhumanrights.org/2017/06/some-female-sports-fans-allowed-to-watch-mens-volleyball-match-in-tehran-but-ban-persists/;
  - www.amnesty.org/en/latest/news/2019/10/iran-limited-allocation-of-football-tickets-for-women-acynical-publicity-stunt/^{۲۰۹};
  - www.hrw.org/news/2019/09/09/woman-banned-stadiums-iran-attempts-suicide^{۲۱۰};
  - www.bbc.com/news/world-middle-east-43243414^{۲۱۱};
  - www.hrw.org/news/2019/08/16/iran-women-detained-accused-flouting-stadium-ban^{۲۱۲};
  - <https://iranhumanrights.org/2018/01/iranian-female-vocalist-we-never-get-a-chance-to-practice-our-art-in-a-professional-setting/>^{۲۱۳};
  - www.bbc.com/news/blogs-news-from-elsewhere-48366149^{۲۱۴};
  - www.iranhumanrights.org/2019/01/musician-ali-g-hamsari-banned-from-performing-in-iran-after-refusing-to-remove-female-singer/^{۲۱۵};
  - www.abc.net.au/news/2020-08-24/iranian-artist-arrested-featuring-women-sing-and-dance/12573412^{۲۱۶};

^{۲۱۷} توضیح عمومی شماره ۲۱ (۲۰۰۹)، بنده های ۱۳، ۱۶ (الف)، ۲۵ و ۶۰.

(الف) منع موقت فوری در اجرای مجازات اعدام اعلام کنند، اعدام کودکان بزهکار را در تمام شرایط منع کنند و در مجازات آنان تخفیف دهند؛

(ب) قوانینی را که اجازه شکنجه و بدرفتاری را به عنوان نوعی مجازات می دهد لغو کنند، سازوکارهایی برای تحقیق درباره ادعاهای شکنجه و مرگ در بازداشت مطابق با استانداردهای بین المللی ایجاد کنند و کنوانسیون علیه شکنجه و دیگر رفتارها یا مجازات های ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیر کننده را تصویب کنند؛

(ج) اطمینان حاصل کنند که همه افراد متهم به هر گونه جرمی در تمام مراحل فرآیند قضائی، از جمله در مرحله تحقیقات اولیه و بازجویی، به وکیل منتخب خود دسترسی دارند و به آنان کمک حقوقی می شود؛

(د) اطمینان حاصل کنند که مدافعان حقوق بشر، از جمله زنان مدافع حقوق بشر، وکیلان، روزنامه نگاران و شهروندان دو ملیتی و خارجی و خانواده های آنان، تهدید یا ارعاب نمی شوند، به طور خودسرانه دستگیر نمی شوند، از آزادی یا زندگی محروم نمی شوند و تحت سایر مجازات های خودسرانه قرار نمی گیرند؛ تمام کسانی که به صورت خودسرانه بازداشت شده اند را آزاد کنند و اجرای سیاست کووید-۱۹ برای آزادی موقت زندانیان را به آن دسته از افراد و سایر زندانیانی که هیچ خطری برای امنیت عمومی ندارند، گسترش دهند؛

(ه) تحقیقی مستقل، بی طرفانه و شفاف مطابق با استانداردهای بین المللی درباره استفاده از زور بی رویه و کشنده توسط نیروهای امنیتی در اعتراضات نوامبر ۲۰۱۹ انجام دهند و همه مرتکبان نقض های حقوق بشر در جریان این اعتراضات را بازخواست کنند؛

(و) از آزاد شدن تمام افرادی که به علت اعمال حقوق آزادی عقیده، بیان، انجمن و اجتماعات مسالمت آمیز دستگیر شده اند، اطمینان یافته و مقامات بازداشت کننده بلافاصله محل نگهداری و وضعیت بازداشت شدگان را به خانواده های آنان گزارش دهند؛

(ز) اطمینان حاصل کنند که حقوق آزادی عقیده، بیان، و برگزاری اجتماعات مسالمت آمیز در قانون و در عمل رعایت می شود، و هرگونه محدودیت در این حقوق مطابق با معیارهای محدودیت های مجاز تحت قوانین بین المللی است؛

(ح) اتحادیه های کارگری مستقل را به رسمیت بشناسند و تمام کنوانسیون های اساسی سازمان بین المللی کار را تصویب کنند؛

(ط) از حقوق همه افراد متعلق به اقلیت های قومی، مذهبی و جنسیتی حمایت کنند، تمام انواع تبعیض علیه آنان را از بین ببرند و کسانی را که به جرم استفاده از حق آزادی مذهب و عقیده و استفاده از فرهنگ یا زبانشان زندانی شده اند، آزاد کنند؛

(ی) تمام اقدامات لازم را برای کاهش اثرات تحریم ها، اجرای تعهدات اقتصادی و اجتماعی دولت، از جمله در زمینه حمایت از گروه های آسیب پذیر، و ایجاد سازوکارهای مالی شفاف برای حصول اطمینان از ادامه تجارت دارو و سایر موارد ضروری بشردوستانه، اتخاذ کنند؛

(ک) برای کاهش ازدحام جمعیت، افزایش بهداشت و حصول اطمینان از دسترسی سریع زندانیان به درمان پزشکی، به ویژه در طول همه گیری بیماری کووید-۱۹، سرمایه گذاری های قابل توجهی در تمام زندان ها انجام دهند؛

(ل) تعامل خود را با گزارشگر ویژه در زمینه وضع حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران از جمله با اجازه دادن به او برای انجام مأموریت های کشوری اش در جمهوری اسلامی ایران، ادامه دهند.

۶۴. گزارشگر ویژه از دولت هایی که تحریم هایی را بر جمهوری اسلامی ایران تحمیل کرده اند می خواهد اطمینان حاصل کنند که اقداماتی از قبیل معافیت های بشردوستانه شکل گسترده و عملی بگیرند و بلافاصله و به طور موثر برای به حداقل رساندن پیامدهای نامطلوب تحریم ها بر حقوق بشر، به ویژه در دوره همه گیری کووید-۱۹، سریع و موثر اجرا شوند.

ب - زنان و دختران

۶۵. گزارشگر ویژه به دولت، قوه قضائیه و/یا مجلس توصیه می کند:

الف) کنوانسیون رفع هر گونه تبعیض علیه زنان را بدون هیچ ملاحظه و شرط تصویب کنند و از عدم تناقض میان قوانین و سیاست ها با الزامات آن اطمینان حاصل کنند؛

ب) به تبعیض علیه زنان و دختران در تمام جنبه های قانون خانواده پایان دهند؛

ج) اقداماتی را برای پایان دادن به ازدواج کودکان، از جمله با افزایش حداقل سن ازدواج به ۱۸ سال، اجرا کنند؛

د) از برابری جنسیتی در نظام عدالت کیفری، از جمله با افزایش سن مسئولیت کیفری زن و مرد به ۱۸ سال، اطمینان حاصل کنند؛

ه) قوانینی را که به مرتکبین خشونت علیه زنان و دختران تخفیف می دهد یا آنان را تبرئه می کند، از جمله در قتل به اصطلاح ناموسی و اقدامات مجرمانه در ازدواج، لغو کنند و از پاسخگویی و مورد بازخواست قرار گرفتن مجرمان اطمینان حاصل کنند؛

و) قوانین و سیاستهای موثری را برای جلوگیری از خشونت علیه زنان و دختران و پاسخگویی مرتکبان معرفی کنند؛

ز) خدمات حمایت از قربانیان خشونت را، از جمله با تهیه سرپناه بیشتر و کمک مالی، افزایش دهند و آموزش های لازم را به پلیس، قوه قضائیه و مددکاران اجتماعی ارائه دهند؛

ح) تمام قوانین و مقرراتی را که پوشش اجباری را تحمیل می کنند، لغو کنند؛

ط) قانون اساسی و قوانین را اصلاح و به صراحت بیان کنند که تمام موقعیت های شغلی و مناصب سیاسی و قضایی برای زنان و مردان باز است و قوانین و سیاست هایی را برای ترویج مشارکت بیشتر زنان در امور عمومی معرفی کنند؛

ی) به تبعیض جنسیتی در استخدام پایان دهند و قوانین و سازوکارهایی موثر برای مبارزه با تبعیض در محل کار معرفی کنند؛

ک) تمام موانعی را که مانع از بهره مندی کامل زنان از حق فرهنگ است برطرف سازند.

***